

Landbruksdirektoratet
Eanandoallo-direktoráhtta

2 : 2019

Reindriftnytt

Boazodoallo·odđasat

UTGITT SIDEN 1967

Nytt reindriftsstyre

HMS på dagsorden i reindriften
Landbruks- og matministerens
besøk i reindriften

Reviderte retningslinjer for
kvinnerettede tiltak

Leder	side 3	
Nytt reindrifstyre	side 4	 Nord
Distriktplaners betydning for reindriften	side 8	
Økologisk bærekraftig reindrift	side 9	 Nord
HMS på dagsorden i reindriften	side 12	
Nytt system – Raskere oppdateringer	side 16	 Nord Sør
Landbruksdirektoratets fagkonferanse for fylkesmennene	side 19	
Rundskriv til reindrifstloven	side 21	 Sør
Landbruks- og matministerens besøk i reindriften	side 23	 Nord Sør
Reviderte retningslinjer for kvinnerettede tiltak	side 25	
Reinens immunrespons mot hudbrens	side 28	
Reindrifstens utviklingsfond	side 29	 Sør

boazodoallo-oddasat : reindrifstnytt 2:2019

Ansvarlig utgiver:
Landbruksdirektoratet/
Eanandoalldirektoráhtta
Besøksadr.: Løkkeveien 111, 9510 Alta

Avdeling reindrift
Telefon 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no
www.landbruksdirektoratet.no

Grafisk produksjon:
Fagtrykk Idé as,
Telefon 78 44 68 00
post@fagtrykkide.no

Foto: Torbjørn Tandberg

Kjære leser av Reindriftnytt!

Høsten er over og vinteren er godt i gang over det ganske land. Reindriftnæringa er i gang med sin slaktning og det er ikke meldt om særlige utfordringer i forbindelse med årets slaktesesong. Tall fra Animalia viser at slaktevolumet er redusert og vekta er omtrent lik som på samme tid i fjor.

Denne høsten er andre gang Landbruksdirektoratet arrangerer en stor fagkonferanse for alle fylkesmenn på området Landbruk. Med landbruk mener vi jordbruk, skogbruk og reindrift. Årets konferanse samlet over 400 personer i tre dager som på en eller annen måte er tilknyttet landbruk. Som i fjor er første dagen en fellesdag der vi får bli kjent med andres fagområde og de med vårt. Inge Even Danielsen og Unni Fjellheim hadde hver sitt innlegg for en stor forsamling. Statsråd Olaug Bollestad var tilstede og hun fremhevet reindriften og skrøt av turen til Børgefjell, der hun fikk et verdifullt innblikk i reindriften hverdag. De to andre dagene var vi delt etter fagtema. På vårt fagområde, reindrift, hadde vi tema både innenfor areal/ressurs og tilskudd samtidig. Tema var beredskapsplanlegging og krisehåndtering, tilskudd, arealutfordringer og distriktsplaner. Landbruks- og matdepartementet avsluttet dagene med en orientering fra deres side. Det er alltid nyttig å få informasjon direkte i et samla lag. Konferanse bidrar til at vi får utvekslet erfaringer som blant annet skal utvikle samarbeid og forståelse i forvaltninga i alle regionene.

Nå forbereder vi oss til neste forhandlingsrunde som skjer i februar 2020. Totalregnskapet og ressursregnskapet er under utarbeidelse. Regnskapene er viktige informasjonskilder for status i næringa. Noe av det som brukes til utarbeidelse av disse regnskapene, er tallene reindriftsutøverne leverer inn via melding om reindrift, resultater av reintelling og slaktetall. Videre brukes tallene fra begge regnskap til utarbeidelse av analyser og er en støtte i utredninger som skal gjøres i forkant og etterkant av forhandlingene.

Som tidligere år, ser vi også i år at pramming er en kompleks og utfordrende oppgave. Det er mange forhold som skal være på plass for at seilingsplanen skal kunne følges. Vi ser at det er utfordrende å få nok seilingsdøgn innenfor rammen som avtalepartene har bestemt. Prisen som blir gitt på anbudet direktoratet utlyser, er avgjørende for hvor mange

døgn det er mulig å få til. Å få til både tidlig og sein pramming og samtidig ha tilstrekkelig med seilingsdøgn, er vanskelig. Derfor har fylkesmannen utarbeidet en seilingsplan i samråd med de berørte parter. Vi ser at den ikke er akkurat slik som ønsket, den er et kompromiss for å få til en god nok løsning. At dette vil være et av temaene også i de kommende forhandlingene, er naturlig.

Fylkesmennene i Troms og Finnmark, Nordland og Trøndelag jobber med å få på plass beredskapsutvalg i sine fylker. Beredskapsutvalgene skal ikke bare vurdere status når en krise oppstår, en like viktig oppgave er å ha oversikt over forholdene i innværende periode og kunne være behjelpelig med å forebygge en forestående krise. Landbruksdirektoratet skal utarbeide et mandat som utvalgene skal jobbe etter. Dette er et betydningsfullt arbeid som vi ser frem til å være med å få på plass.

Tre reinbeitedistrikter tester nå ny nettløsning for oppdatering av arealbrukskart. Testing vil foregå ut 2019 for distriktene Røssåga/Toven, Mauken/Tromsdalen og Gåebrien sijte. Til neste år vil flere distrikter få tilgang til den nye løsningen. Kart er viktig redskap for næringa og for oss og vi håper at dette vil bidra til raskere oppdateringer og mer nøyaktige kart.

Det er gledelig at nytt reindriftsstyre er på plass. Inge Ryan er nå leder. Han har tidligere erfaring fra styrets arbeid. Det er god breddekunnskap i sammensetningen i styret og sekretariatet ser frem til å arbeide videre med fulltallig styre. Dere får bli nærmere kjent med Inge og styrets arbeid i dette nummeret.

Jeg er stolt av å få lov til å jobbe med forvaltning av reindrift i Norge. For Landbruksdirektoratet og for meg som direktør er det viktig at vi er i god dialog med vår omverden, og da tenker jeg spesielt på næringa. I samarbeid med øvrig forvaltning, er jeg opptatt av at vi skal bidra til at det er lettere å forstå lover og regler og at det skal være lett å etterleve regelverket. Derfor har vi også lagt mye ressurser inn på å behandle og utbetale tilskudd på riktig måte. Å skape forutsigbarhet og likebehandling er av betydning, slik at vi sammen får gode erfaringer som gjør oss enda mer stolte av en spesiell og flott næring.

Nyoppnevnt reindrifstss

Glade og forventningsfulle medlemmer og varamedlemmer på sin første møtedag. Leder Inge Ryan fremst i midten. Bildet er tatt i Landbruksdirektoratets lokaler i Alta. Foto: Asbjørn Kulseng

Landbruks- og matdepartementet og Sametinget kunngjorde 21. juni 2019 oppnevning av nytt reindrifstssyre for perioden 1. juli 2019 til 31. desember 2022. Reindrifstssyret er et offentlig forvaltningsorgan og skal utføre en rekke oppgaver som er gitt med hjemmel i reindrifstssloven. Styret skal bidra til at myndighetene når de overordnede målene for reindrifstsspolitikken som er fastsatt av Stortinget og være en faglig rådgiver for reindrifstssforvaltningen.

Av Odd Kristian Kaushik,
Rådgiver Landbruksdirektoratet

Nyoppnevnt og fulltallig reindrifstssyre

Reindrifstssyret skal bestå av syv medlemmer med personlige varamedlemmer, der fire av medlemmene med varamedlemmer oppnevnes av Landbruks- og matdepartementet, og tre medlemmer med varamedlemmer oppnevnes av Sametinget.

I en melding på regjeringens nettsider fremhever landbruks- og matminister Olaug Bollestad reindrifstssyrets viktige rolle i forvaltningen av reindriften:

– Jeg er glad for at vi sammen med Sametinget nå får et fulltallig reindrifstssyre på plass fra 1. juli. Reindrifstssyret er et viktig organ i forvaltningen av reindriften. Selv om styret er et forvaltningsorgan og behandler mange enkeltsaker, har styret også en viktig rolle i å engasjere seg i andre aktuelle saker som er viktige for reindrifstssnæringen. Jeg ser fram til å samarbeide med nytt styre også om denne type problemstillinger.

I denne artikkelen blir du litt bedre kjent med det nye reindrifstssyrets virksomhet og sammensetning. Les hva styrets leder Inge Ryan fortalte da han ble bedt om å dele noen tanker om oppnevningen av styret og dets virksomhet.

Inge Ryan – tro på dialog

Den nye lederen, Inge Ryan, er en mann med bred erfaring fra det offentlige Norge. Ryan er rådmann i nye Namsos kommune, og har tidligere vært fylkesmann i Nord-Trøndelag. Han har også vært stortingsrepresentant, samt leder for reindrifstssyret i oppnevnesperioden 2010 – 2013, hvor styret blant annet hadde flere utfordrende saker knyttet til reintallsreduksjon. Med gammelsjefen tilbake har styrets leder god erfaring og kompetanse til å utføre jobben.

På spørsmål om hvilke utfordringer reindrifstssyret vil møte, understreker Ryan at det er svært viktig å skape

tyre klar til styrearbeid

en god tillit mellom reindriftnæringen og staten. Utfordringene og oppgavene som styret skal løse krever en god dialog med reindriftnæringen, slik at styret har en god forståelse av næringen og blir møtt med tillit. Ryan har tro på at dialog skaper tillit, og at det er nødvendig med ærlighet rundt vanskelige saker for å komme frem til en løsning.

– Det er derfor viktig å hele tiden løfte frem respekten for den samiske reindriftnæringen og den samiske måten å tenke og jobbe på. Samtidig har vi en lovgivning fra Stortinget som må respekteres, og en utfordring er å få til den gode miksen mellom loven og respekten for den samiske tenkemåten. Det er vanskelig å finne løsninger hvor alle blir fornøyde, men det handler om å komme frem til akseptable løsninger som har legitimitet i næringen.

Er det noe du er spesielt engasjert i?

– Jeg er spesielt engasjert i betydningen reindriften har som del av en urfolkskultur, men også av betydningen som viktig matprodusent. Reinkjøtt er noe av den mest økologiske maten man kan spise, og reindriften er en viktig arbeidsplass og næringsvei både historisk og kulturelt. Det er viktig å ha respekt for den kulturelle dimensjonen og reindriften som en hovednæring hvor det produseres mat av høy kvalitet.

Ser du noen endringer i reindriften og forvaltningen nå, sammenlignet med din tidligere periode som leder?

– Strukturen i forvaltningen og administrasjonen har blitt bedre. Inntrykket i løpet av de tre månedene siden oppnevningen er at det virker som det jobbes systematisk og med faglig dyktighet i sekretariatet. Forvaltningen jobber mer systematisk, noe som er positivt. Samtidig eksisterer

mange av de samme utfordringene som i forrige periode. Det er blant annet utfordringer knyttet til rettigheter, bruksregler og reintall. Mange av problemstillingene er der fortsatt.

Mangfoldig styresammensetning

I reindriften § 71 heter det at det ved oppnevning av medlemmer til Reindriftsstyret skal «legges vekt på en rimelig geografisk fordeling, allsidige faglige forutsetninger og samfunns erfaring, og mest mulig lik representasjon av begge kjønn». Et raskt blikk på det nye styrets sammensetning tyder på at bestemmelsens ordlyd er oppfylt. Som kjent er Landbruksdirektoratets avdeling reindrift sekretariat for reindriftsstyret. Leder i avdelingen, Liv Berit Hætta, sier at styrets variasjon er en fordel, blant annet fordi den samlede kunnskap og erfaring gir styret et bredt beslutningsgrunnlag, både når det gjelder forvaltningsvedtak og rådgivningsdelen av styrets oppgaver. Hos de nyoppnevnte medlemmene som er spredt med bosted fra Larvik i sør til Karasjok i nord, finner vi blant annet profesjoner som førsteamanuensis, reineiere i både tamreinlag og i de samiske områdene, sorenskriver og gårdbruker. Og dette er bare hos de faste medlemmene, varamedlemmenes kompetanse kommer i tillegg.

Har styrets leder en kommentar til styresammensetningen?

– Jeg synes det er et veldig spennende styre med fin bredde i kompetansen. Jeg er optimistisk til at styret vil gjøre en god jobb.

Med dette skulle alt ligge til rette for en god og konstruktiv dialog i møte med aktørene og utfordringene på reindriftsområdet. Reindriftnytt ønsker det nye reindriftsstyret lykke til med samfunnsoppdraget!

Nytt Reindriftsstyre

Landbruks- og matdepartementet og Sametinget har oppnevnt nytt Reindriftsstyre for perioden 1. juli 2019 til 31. desember 2022

Landbruks- og matdepartementet har oppnevnt følgende medlemmer med personlige varamedlemmer:

Leder: Inge Ryan, rådmann i nye Namsos kommune.
Personlig vara: Christian Rekkedal landbruksdirektør hos Fylkesmannen for Vestland.

Medlemmer:

Siri Vigmostad, sorenskriver Larvik tingrett.
Personlig vara: Kjetil Linde Holo, advokat i Drammen kommune fra 6. januar 2020

Asgrim Opdal, gårdbruker og leder av Filefjell reinlag.

Personlig vara: Ragnhild Nordmann Jakobsen, reingjeter i Vågå reinlag.

Ragnhild Sparrok Larsen, reineier i Nordland reinbeiteområde.

Personlig vara: Ole Johan Johnsson Eira, reineier i Troms reinbeiteområde.

Sametinget har oppnevnt følgende medlemmer med personlige varamedlemmer:

Inge Even Danielsen, reineier i Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde.

Personlig vara: Bjørn Thomas Åhrèn, samepolitiker/rådgiver Nord-Trøndelag reinbeiteområde.

Inger Marie Gaup Eira, førsteamanuensis Samisk høyskole/reineier Vest-Finnmark reinbeiteområde.

Personlig vara: Inger Marit Eira Åhrèn, sykepleier/reineier Nord-Trøndelag reinbeiteområde.

Leif Anders Somby, reineier Øst-Finnmark reinbeiteområde.

Personlig vara: Anders Somby jr., reineier Øst-Finnmark reinbeiteområde.

Easkka nammaduvvon gearggus stivrabarggu

Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta ja Sámediggi almmuhedje geassemánu 21. beaivvi 2019 ahte ođđa boazodoallostivra lea nammaduvvon suoidnemánu 1. beaivvi 2019 rájes juovlamánu 31. beaivvi 2022 rádjái. Boazodoallostivra lea almmolaš hálddašanorgána ja galgá čadahit iešguđetge bargguid mat leat vuodustuvvon boazodoallogála olis. Stivra galgá veahkkin fuolahit ahte eiseválddit olahit boazodoallopoltihka bajit ulbmiliid maid Stuoradiggi lea mearridan ja galgá leat fágalaš ráđdeaddin boazodoallohálddašeamis.

*Odd Kristian Kaushik čállán
Ráđdeaddi Eanandoalldirektoráhta*

Easkka nammaduvvon ja dievaslaš boazodoallostivra

Boazodoallostivrras galget leat čieža lahtu oktan persovnnalaš várrelahtuiguin. Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta nammada njeallje lahtu oktan várrelahtuiguin ja Sámediggi ges nammada golbma lahtu oktan várrelahtuiguin.

Cealkámušas ráđdehusa neahttasiidduin čalmmustahtta eanandoallo- ja biebmoministtar Olaug Bollestad boazodoallostivrra dehálaš rolla boazodoalu hálddašeamis:

– Mun lean ilus go mii ovttas Sámedikkiin dál oažžut dievaslaš boazodoallostivrra sadjái suoidnemánu 1. beaivvi rájes. Boazodoallostivra lea dehálaš orgána boazodoalu hálddašeamis. Vaikko stivra lea hálddašanorgána ja gieđahallá olu ovttaskasáššiid, de lea stivrras maiddái dehálaš rolla bargat eará áigeguovdilis áššiiguin mat leat mávssolaččat boazodoalloealáhussii. Mun illudan ovttasbargat ođđa stivrrain maiddái dakkár áššiid olis.

Dán artihkkalis beasat buorebut oahpásnuvvat ođđa boazodoallostivrrain ja sin doaimmain. Loga maid stivrra jođiheaddji Inge Ryan mitalii go bivddiimet su juogadit iežas jurdagiid stivrra nammadeami ja doaimma birra.

Inge Ryan – jáhkku gulahallamii

Ođđa jođiheaddji, Inge Ryan, lea dakkár olmmái geas lea nanu hárláneapmi Norgga almmolašvuodas. Ryan lea ráđdeolmmái ođđa Namsos suohkanis, ja lea ovdal leamaš fylkkamánin Davvi-Trøndelágas. Son lea maid leamaš stuoradiggeáirras, ja vel boazodoallostivrra jođiheaddjin nammadanáigodagas 2010 – 2013, gos stivra earret eará gieđahalai mánga hástaleaddji ášši boazologu unnideami hárrái. Dál go ovddeš hoavda lea fas máhccan, de lea stivrajođiheaddjis buorre hárláneapmi ja máhttu doaimmahit barggus

Go jearrat makkár hástalusaiguin boazodoallostivra boahdá deaividit, de deattuha Ryan ahte lea hirbmat dehálaš oččodit buori luohhtámuša

boazodoalloealáhusa ja stáhta gaskka. Hástalusat ja barggut maid stivra galgá čoavdit gáibidit buori gulahallama boazoealáhusain, vai stivra bures ipmirda ealáhusa ja válđojuvvo vuostá luohhtámušain. Ryan jáhkka ahte gulahallan hábme luohhtámuša, ja ahte lea dárbu rehálašvuodain dustet váttis áššiid jus galgá čovdosa gávdnat.

– Danne lea dehálaš čadaht čájehit ahte sámi boazodoalloealáhus ja sámi jurddašan- ja bargovuohki adnojuvvo árvvus. Seammás galgat doahhtalit Stuoradikki lágaid, ja okta hástalusain lea máhttit heivehit oktii lága ja sámi jurddašanvuogi árvvus atnima. Lea váttis gávdnat dakkár čovdosiid maiguin buohkat leat duhtavaččat, muhto fertet geahččalit oččodit dohkálaš čovdosiid main lea legitimatehta ealáhusas.

Lea go mihkkege erenoamáziid mainna ángirušat?

– Mun ángirušan erenoamážit dainna makkár mearkašupmi boazodoalus lea eamiálbmotkultuvrra oassin, muhto maiddái dehálaš biebmobuvttadeaddjin.

boazodoallostivra ide

Bohccobiergu lea okta dain ekologalaččamus biepmuin maid sáhttit borrat, ja boazodoallu lea dehálaš bargosadji ja ealáhusgeaidnu sihke historjjálaččat ja kultuvrralaččat. Lea dehálaš doahttalit kultuvrralaš dimenšuvnna ja boazodoalu váldoealáhussan mii buvttada biepmu alla kvalitehtain.

Oainnát go makkárga nuppástusaid boazodoalus ja hálddašeamis dál, go buohtastahtát iežat ovddit jodiheaddji-áigodagain?

– Hálddašeami ja hálddahusa struktuvra lea buorránan. Mu ipmárdus dan golmma mánu mat leat gollan nammadeami rájes lea ahte čállingoddi bargá systemáhtalaččat ja fágalaš čehppodagain. Hálddašeapmi lea eambo systemáhtalaš, mii lea buorre. Seammás leat ain olu dat seamma hástalusat mat ledje ovddit áigodagas. Leat earret eará hástalusat vuoigatvuođaid, doaimmanjuolggadusaid ja boazologu dáfus. Olu dán hástalusain leat ain das.

Mangfoldig styresammensetning

Boazodoallolága § 71:s čuožžu ahte “galgá deattuhit govttolaš ovddasteami iešguđet guovlluin, viiddis fágalaš duogáza ja servodathárjaneami, ja nu ovttá meari olbmuid goappá nai sohka bealis go vejolaš”. Go geahčastit ođđa stivrra miellahttolistui, de orro dát mearrádus devdojuvvon. Nu go diehtit, de lea

Eanandoalldirektoráhta boazodoalloossodat boazodoallostivrra čállingoddi. Ossodaga jodiheaddji, Liv Berit Hætta, dadjá ahte stivrra variašuvdna lea ovdamunni, danne go dan oppalaš máhttu ja vásáhus addá stivrii earret eará viiddis mearridanvuođu, sihke hálddašannmearrádusaid ja stivrra ráđdeaddindoaimma dáfus. Ođđa lahtuid gaskkas, geat orrot Larvika rájes lulde Kárášjoga rádjái davvin, gávdnat earret eará ámmáhiid nu go vuosttašamanueanssa, sihke boazoserviid ja sámi orohagaid boazoeaiggádiid, sunddi ja dálolačča. Ja dat leat dušše fásta lahtut, várrelahtuid gelbbolašvuohta boahtá vel lassin.

Lea go stivrajodiheaddjis kommentára stivračoahkkádusa birra?

– Mu mielas lea hui gelddolaš stivra mas lea nanu gelbbolašvuođaviidodat. Mun lean optimisttalaš dan hárrái ahte stivra boahtá bargat buori barggu.

Dán vuođu galggašii buot leat láchčojuvvon buori ja konstruktiivvalaš gulahallamii go deaivvadit boazodoallosuorggi oasseváldiiguin ja hástalusaiiguin. Boazodoalloođđasat sávvet ođđa boazodoallostivrii lihku servodatdoaimmain!

Ođđa Boazodoallostivra

Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta ja Sámediggi leat nammadan ođđa Boazodoallostivrra suoidnemánu 1. beaivvi 2019 rájes juovlamánu 31. beaivvi 2022 rádjái

Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta lea nammadan čuovvovaš lahtuid oktan persovnnalaš várrelahtuiguin:

Jodiheaddji:

Inge Ryan, ráđdeolmmái ođđa Namsos suohkanis. **Persovnnalaš várrelahttu:** Christian Rekkedal, eanandoalldirektevra Vestlándda Fylkkamánni bealis.

Lahtut:

Siri Vigmostad, sundi Larvik diggegottis. **Persovnnalaš várrelahttu:** Kjetil Linde Holo

Asgrim Opdal, dálolaš ja Filefjell boazosearvvi jodiheaddji.

Persovnnalaš várrelahttu: Ragnhild Nordmann Jakobsen, boazobargi Vågå boazosearvvis.

Ragnhild Sparrok Larsen, boazoeaiggát Nordlándda boazoguohtunguovllus.

Persovnnalaš várrelahttu: Ole Johan Johnsson Eira, boazoeaiggát Romssa boazoguohtunguovllus.

Sametinget har oppnevnt følgende medlemmer med personlige varamedlemmer:

Inge Even Danielsen, boazoeaiggát Lulli-Trøndelága/Hedmárkku boazoguohtunguovllus.

Persovnnalaš várrelahttu: Bjørn Thomas Åhrèn, sáme politihkkár/ráđdeaddi Davvi-Trøndelága boazoguohtunguovllus.

Inger Marie Gaup Eira, vuosttašamanueansa Sámi allaskuvllas/boazoeaiggát Oarje-Finnmárkku boazoguohtunguovllus.

Persovnnalaš várrelahttu: Inger Marit Eira Åhrèn, buohccdivššár/boazoeaiggát Davvi-Trøndelága boazoguohtunguovllus.

Leif Anders Somby, boazoeaiggát Nuorta-Finnmárkku boazoguohtunguovllus.

Persovnnalaš várrelahttu: Anders Somby jr., boazoeaiggát Nuorta-Finnmárkku boazoguohtunguovllus.

Distriktsplaners betydning for reindriften

Ethvert distriktsstyre skal etter reindriftsloven § 62 utarbeide en distriktsplan for distriktet som i det vesentlige skal inneholde opplysninger distriktet anser som nødvendig for den offentlige planlegging.

Av Jette Høylo-Rosenberg
Rådgiver Landbruksdirektoratet

Hva brukes distriktsplaner til?

Distriktsplaner er ikke rettslig bindende planer for offentlige myndigheter, men planer hvis formål er å styrke ressurstyringen i reindriften. Planene fungerer som et virkemiddel for offentlige organer som i sin myndighetsutøvelse berøres av reindriften i området, og som ved den offentlige planlegging derfor må ta hensyn til reindriftenes behov.

Kravene til distriktsplaners innhold er mindre omfattende enn kravene som stilles ved utarbeidelse av distriktenes bruksregler. Dette er fordi distriktsplanene ikke i hovedsak er siktet mot distriktet, men offentlige organer. Kravene til innholdet i distriktsplaner retter seg derfor mot opplysninger som gir informasjon om distriktets beiteressurser og øvrig bruk av distriktet. Herunder omfattes opplysninger om flyttmønster, eksisterende og planlagte anlegg og motorferdsel.

Hvorfor har utarbeidelse av distriktsplaner betydning for reindriftnæringen?

For at reindriftenes behov skal bli ivaretatt av kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn er det viktig at reindriften tidlig utarbeider distriktsplaner til bruk i den offentlige planleggingen. Ved at distriktsplaner utarbeides, og kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn gis mulighet til å fremme sine synspunkter kommer reindriften inn i den offentlige planleggingen på et tidlig stadium. Slik har reindriften mulighet til å synliggjøre reindriftenes arealbruk og hvilke behov reindriften har, og offentlige myndigheter gis et bedre grunnlag til å kunne utvise hensyn til reindriften i planleggingsfasen.

I reindriften foregår det en utstrakt bruk av motoriserte fremkomstmidler, også i verneområder hvor motorferdsel i utgangspunktet er forbudt. Motorferdsel i slike verneområder krever uttrykkelig dispensasjon fra nasjonalparkstyrene. En distriktsplan som inneholder tilstrekkelig opplysninger om arealbruk, motorferdsel i distriktet

og bruk av dreng kan dermed utgjøre en søknad om dispensasjon, og bidra til en enklere og kortere saksbehandlingsprosess.

Ny veileder om motorferdsel på barmark i verneområder

I samarbeid med Miljødirektoratet har Landbruksdirektoratet utarbeidet en veileder til fylkesmenn, forvaltningsmyndigheter i verneområder og reindriftnæringen. Arbeidet ble presentert på fagkonferansen i Oslo 29-31. oktober, og utkast til veileder er sendt på høring til fylkesmennene med høringsfrist 8. november 2019. Veilederen tar for seg regelverket om bruk av motoriserte fremkomstmidler på barmark i verneområder. Som det fremgår av artikkelen er distriktsplaner et sentralt virkemiddel for den offentlige planlegging. Dette gjelder også for motorferdsel på barmark i verneområder. I veilederen redegjøres det derfor for hvilke opplysninger en distriktsplan må inneholde for at den skal kunne fungere som en forenklet søknad om dispensasjon fra forbudet mot motorferdsel i verneforskrifter.

Økologisk bærekraftig reindrift

Det følger av reindriftsloven § 1 at loven skal legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturell reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig.

Av Lene Moen Sara
Rådgiver i Landbruksdirektoratet

Etter § 57 i reindriftsloven skal det utarbeides bruksregler for samtlige reinbeitedistrikter i Norge. Bruksreglene skal sikre en økologisk bærekraftig forvaltning av distriktenes beiteressurser. Bruksreglene utarbeides av distriktsstyrene og godkjennes av fylkesmennene i de respektive reinbeiteområdene, jf. § 58. Reintallet for den enkelte siida skal forelegges reindriftsstyret for endelig stadfesting og godkjenning, jf. § 58 siste ledd.

Etter reindriftsloven § 60 skal det øvre reintallet fastsettes ut fra det beitegrunnlaget siidaen disponerer. I Ot. prp. nr. 25 (2006-2007) viser Landbruks- og matdepartementet til at det er et behov for å utvikle objektive/vitenskapelige kriterier for å vurdere om et reintall er økologisk bærekraftig. En departementsoppnevnt arbeidsgruppe bestående av reineiere, forskning og forvaltning fikk dette oppdraget, og utarbeidet «Veileder for fastsetting av økologisk bærekraftig reintall».

Foto: Johan Ingvald Hætta

Utgangspunkter for vurderingen av om siidaens reintall er økologisk bærekraftig finnes i denne veilederen.

Veilederen har definert økologisk bærekraftig reindrift slik:

- *Har en beitebruk som ikke forringer beiteressursene, eller mangfoldet av dyr og planter i de ulike årstidsbeitene.*
- *Bidrar til god dyrevelferd, og gir tilgang på slaktedyr av god kvalitet.*

I veilederen vises det til at det eksisterer klare sammenhenger mellom beite, tetthet av rein, kondisjon og produktivitet. Veilederen har derfor anbefalt kriterier knyttet til dyrets kondisjon, for å vurdere om et gitt reintall er økologisk bærekraftig. Dyrenes kondisjon er avgjørende for både overlevelse og kalvetilgang, og derigjennom på produksjon og lønnsomhet i næringen.

Veilederen har lagt til grunn følgende normer som bør oppnås ved et økologisk bærekraftig reintall:

• *Gjennomsnittlige slaktevekter for:*

- kalv; 17 - 19 kg
- horhtje/varit; 25 - 27 kg
- simler over 2 år; 27 - 29 kg.

• *Gjennomsnittlig kjøttavkastning; 8 - 9 kg per rein i vårflokk.*

• *Maksimal variasjon mellom år i kalveprosent om høsten; 10 - 15 %.*

Det skal beregnes en gjennomsnittsverdi for de ulike kriteriene basert på de siste fem årene. I veilederen fremgår det også at det skal angis hvorvidt variasjoner mellom år skyldes klima/værforhold eller forklares ut fra endringer i reintettheten.

Bruk av kriteriene og hva som vil innebære måloppnåelse for økologisk bærekraftig reindrift kan oppsummeres slik:

• *Gjennomsnittsverdi under nedre norm for ett eller flere kriterier indikerer at reintallet for den samme perioden ikke er bærekraftig.*

• *Gjennomsnittsverdi innenfor normintervallet for ett eller flere kriterier indikerer at reintallet for den samme perioden er et grensetilfelle i forhold til å være på et bærekraftig nivå.*

• *Gjennomsnittsverdier over øvre norm for alle kriterier indikerer at reintallet er på et bærekraftig nivå.*

• *En negativ utvikling i måloppnåelse hvor det går fra over øvre norm og ned i normintervallet er ikke forenlig med en bærekraftig reindrift.*

• *Kriterieutvalget la til grunn at når distriktene har oppnådd målene i forhold til øvre norm for alle kriteriene er det videre også rom for å oppnå slaktevekter over 20 kg for kalv, over 29 kg for voksne dyr, og et slakteuttak over 11 kg per livrein.*

Med utgangspunkt i dette legger Landbruksdirektoratet til grunn at dersom gjennomsnittsverdien for ett eller flere kriterier for en periode ligger under nedre norm, er reintallet ikke forenlig med en bærekraftig reindrift. I slike tilfeller må reintallet justeres ned.

Kriteriene i «veileder for fastsetting av økologisk bærekraftig reintall» er utgangspunktet for å vurdere om et reintall er for høyt eller ikke, men utgjør ikke i seg selv en metode for fastsettelse av reintall. I de tilfeller hvor kriteriene viser at reintallet er for høyt, må næring og myndigheter utøve et skjønn for å fastsette og godkjenne et reintall som vil føre til at minimumskriteriene oppnås.

Reindriftsforvaltningen utarbeidet med bakgrunn i dette "grunnlagsdokument for offentlig fastsettelse av øvre reintall for sommerbeitedistrikter i Vest-Finnmark", som ble lagt til grunn av Reindriftsstyret i sak 12/11. Dette dokumentet danner grunnlag for vurderinger knyttet til fastsettelse av øvre reintall for reinbeitedistriktene.

Grunnlagsdokumentet viser til en sammenheng mellom tetthet av livrein per km² og slaktevekter. Det er dermed gjort tre inndelinger i forhold til tetthet av rein på sommerbeite for Vest-Finnmark som region:

1) Øverste tetthetsspenn 18-7,1 livrein per km²,

2) Midtre tetthetsspenn 7,0-5,1 livrein per km²,

3) Nedre tetthetsspenn <5,0 livrein per km².

Distriktets plassering i tetthetsspenn 1), 2) eller 3) indikerer distriktets økologiske bærekraft. Dette betyr at dersom et distrikt har vært i øvre spenn og ikke tilfredsstill kriteriene bør reintallet justeres ned til en plassering i midtre spenn. På sikt vil man med større sikkerhet kunne avgjøre om midtre spenn er en fornuftig tilpasning. Dersom et distrikt har vært i midtre spenn og ikke tilfredsstill kriteriene bør det vurderes om reintallet skal justeres ned til en plassering i laveste spenn, eller dersom spesielle grunner taler for det, en tilpasning i nedre del av midtre spenn.

Kriteriene og grunnlagsdokumentet er ikke fastsatt i forskrift, men er sentrale ved de skjønnsmessige vurderingene som må foretas ved fastsettelse og godkjenning av øvre reintall for det enkelte reinbeitedistrikt.

Ekologalaččat guoddevaš boazodoallu

Boazodoallolága § 1 cealká ahte láhka galgá lágídit dili boazodollui mii lea ekologalaččat, ekonomalaččat ja kultuvrralaččat guoddevaš ja mii lea vuodđuduvvon sámi kultuvrra, árbevieruid ja dábiid ala ávkin boazodollui alccesis ja servodahkii muđui.

Lene Moen Sara čállán
Ráđđeaddi Eanandoallo-direktoráhtas

Boazodoallolága § 57 mielde galget ráhkaduvvot doaibmanjuolggadusat buot orohagaide Norggas. Doaibmanjuolggadusat galget sihkkarastit ekologalaččat guoddevaš hálddašeami orohagaid guohtunressaid dáfus. Orohatstivrrat galget ráhkadit doaibmanjuolggadusaid ja iešguđetge boazoguohtunguovlluid fylkkamánnit fas dohkkehit daid, gč. § 58. Ovttaskas siidda boazolohku galgá ovddiduvvot boazodoallostivrii loahpalaš nannemii ja dohkkeheapmái, gč. § 58 mañemus lađđasa.

Boazodoallolága § 60 mielde galgá bajimus boazolohku mearriduvvot daid eatnamiid ektui mat iešguđetge siiddas leat. Ot. prp. nr. 25:s (2006-2007) čujuha Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta dasa ahte lea dárbu ráhkadit objektiiva/ dieđalaš eavttuid das movt árvvoštallat lea go boazolohku ekologalaččat guoddevaš. Departemeantta nammadan bargujoavku mas leat boazoeaiggádat ja dutkama ja hálddašeami ovddasteaddjit ožžo bargun dán čađahit, ja ráhkadedje bagadusa "Ekologalaš guoddevaš boazologu eavttut/čujuhusat". Vuolggasadji siidda boazologu ekologalaččat guoddevašvuoda árvvoštallamii gávdno dán bagadusas.

Bagadus lea defineren ekologalaččat guoddevaš boazodoalu dáinna lágiin:

- Guohtungeavaheapmi ii billis guohtunkvalitehta, dahje elliid ja šattuid valljodaga iešguđetge áigodatguohtumiin.
- Áimmahuššá buriid ellii-suodjalusa, ja vejolašvuoda njuovvat bohccuid main lea buorre kvalitehta.

Bagadusas čujuhuvvo ahte gávdnojit čielga oktavuodát guohtunkvalitehta, boazologu, bohccuid vuoimmi ja buvttadeami gaskka. Danne leat bagadusas rávvejuvvon eavttut bohccuid vuoimmi hárrái, go galgá árvvoštallat lea go boazolohku ekologalaččat guoddevaš. Dat makkár vuoimmi bohccot leat, lea mearrideaddji sihke seailuma ja miessešattu hárrái, ja nu maiddái ealáhusa buvttadeami ja gánnáhahttivuoda hárrái. Bagadus lea bidjan vuodđun čuovvovaš norpmaid mat berrejit olahuvvot go lea ekologalaččat guoddevaš boazolohku:

- *Gaskamearálaš njuovvandeattut:*
 - *miesit; 17 - 19 kg*
 - *varihat; 25 - 27 kg*
 - *njiñnelasat badjel 2 jagi; 27 - 29 kg.*
- *Gaskamearálaš biergobuvttadeapmi; 8 - 9 kg guđege bohcco nammii giđđe-ealus.*

- *Miesseproseantta maksimála jahkásaš rievddadeapmi čakčat; 10 - 15 %.*

Daidda iešguđetge eavttuide galgá meroštallojuvvo gaskamearálaš árva mañemus viđa jagi dieđuid vuodul. Bagadusas boahťa maiddái ovdan ahte galgá čielggaduvvot vulget go jahkásaš rievddadeamit dálkkádagas/dálkkis vai vulget go das ahte boazolohku lea rievdan.

Eavttuid geavaheami ja ekologalaččat guoddevaš boazodoalu ulbmilolaheami váikkuhusaid sáhttá čoahtkái geassit ná:

- *Gaskamearálaš árva mii lea ovttá dahje mángga eavttu vuolit norpma vuolábealde geažuha ahte seamma áigodaga boazolohku ii leat guoddevaš.*
- *Gaskamearálaš árva ovttá dahje mángga eavttu norbmainterválá siskkobealde geažuha ahte seamma áigodaga boazolohku lea guoddevaš dási ráji nalde.*
- *Gaskamearálaš árva buot eavttuid bajit norpma bajábealde geažuha ahte boazolohku lea guoddevaš dásis.*
- *Ulbmilolaheami negatiiva ovdáneapmi bajit dási norpmas vulos norbmainterváláii ii soaba guoddevaš boazodoaluin.*

• *Eaktobidjanlávdegoddi bijai vuodđun ahte go orohagat leat olahán mihttomeari oázžut buot eavttuid bajit norpma dássái, de lea maiddá vejolašvuohta olahit njuovvandeattuid badjel 20 kg misiid dáfus, 29 kg rávis bohccuid dáfus ja 11 kg njuovvanmeari guđege ealihanbohcco ektui.*

Dán vuodul eaktuda Eanandoallo-direktoráhta ahte jus ovtta dahje mángga eavttu gaskamearálaš árvo ovtta áigodaga lea vuolábealde vuolit norpma, de ii leat boazolohku guoddevaš boazodoalu dásis. Dákkár oktavuodain ferte boazolohku unniduvvot.

Eavttut mat leat "Ekologalaš guoddevaš boazodoalu eavttut/čujuhusat" -bagadusas leat vuolggasadjin go árvoštallá lea go boazolohku beare allat vai ii, muhto dat ii leat iešalddis metodan movt meroštallat boazologu. Dain oktavuodain gos eavttut čájehit ahte boazolohku lea beare allat, fertejit ealáhus ja eiseválddit meroštallat ja dohkkehit boazologu mii dagaha ahte vuolimus dási eavttut olahuvvojit.

Dán vuodul ráhkadii Boazodoallo-hálddahus "Grunnlagsdokument for offentlig fastsettelse av øvre reintall for sommerbeitedistrikter i Vest-Finnmark" (Oarje-Finnmárkku geasseorohagaid bajimus boazologu almmolaš merošteami vuodđodokumeantta), man Boazodoallostivra bijai vuodđun áššis 12/11. Dát dokumeanta lea vuodđun go meroštallá orohagaid bajimus boazologu. Vuodđodokumeanta čujuha ealihanbohccuid logu guđege km² nammii, ja njuovvandeattuid gaskasaš oktavuhtii. Dan vuodul leat ráhkaduvvon golbma juogu Oarje-Finnmárkku geasseorohagaid boazologu dáfus, regiovdnan:

- 1) Bajimus dási boazosuohkatvuohta 18-7,1 ealihanbohcco guđege km²,
- 2) Gaskkamus dási boazosuohkatvuohta 7,0-5,1 ealihanbohcco guđege km²,
- 3) Vuolimus dási boazosuohkatvuohta <5,0 ealihanbohcco guđege km².

Orohaga sajádat boazosuohkatvuođa 1), 2) dahje 3) ektui geažuha orohaga ekologalaš guoddevašvuođa. Dat mearkaša ahte jus orohat lea leamaš bajimus dásis ii ge deavdde eavttuid, de berre boazolohku vuoliduvvot gaskkamus dássái. Guhkit áiggi vuollái sáhtta sihkkareappot mearridit lea go gaskkamus dássi jierpmálaš heiveheapmi. Jus orohat lea leamaš gaskkamus dásis ii ge deavdde eavttuid, de berre árvoštallat vuolidit boazologu vuolimus dássái, dahje jus leat ere-noamáš ákkat, heivehit gaskkamus dási vuolit oassái.

Eavttut ja vuodđodokumeanta eai leat nannejuvvon njuolggadusa dahje lánkaásahusa bokte, muhto leat guovddázis árvoštallamiin mat fertejit dahkkojuvvot go galgá meroštallat ja dohkkehit ovttaskas orohaga bajimus boazologu.

HMS på dagsordenen i reindriffta

Reindrifftsnæringa opplever årlig en rekke ulykker og nestenulykker i forbindelse med praktisk reindrifft. Ulykker og skader kan i stor grad forebygges. Nå skal en ny avtale sikre HMS-tjenester til næringa.

Av *Magnar Evertsen*
Fagdirektør Landbruksdirektoratet

Reindrifftsnæringa mangler et helhetlig helse-, miljø- og sikkerhetstilbud (HMS), noe om ble påpekt allerede i NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkningen.

Norske reindrifftssamers landsforbund (NRL) satte HMS og psykisk helse blant reindrifftsutøvere på dagsorden under sitt landsmøte i 2008. Da hadde NRL registrert en økende bekymring fra reindrifftsbefolkningen om hvordan belastningene og presset de lever under, virker inn på deres livs- og arbeidsforhold og dermed den psykiske helsa og livskvaliteten. Landsmøte bad styret om å utarbeide en nasjonal HMS-satsning. NRL inngikk et forskningssamarbeid med Samisk nasjonalt kompetansesenter – psykisk helsevern og rus (SANKS) i Finnmarkssykehuset for å få forskningsbasert kunnskap om egen livssituasjon og ønsket å få kartlagt og dokumentert spesielt de alvorlige psykososiale påkjenningene i reindriffta. Dette resulterte i forskningsprosjektet «Reindrifftas hverdag» som ble publisert i 2016. Der blir det slått fast at reindriffta har levd, og lever, med store utfordringer og påkjenninger i forhold til å utøve god reindrifft og opprettholde den levemåte og det fellesskap reindrifft er basert på.

Funn presentert i NOU 1995:6 og i prosjektrapporten «Reindrifftas hverdag», viser hver for seg og sett i sammenheng, en næring med høy grad av belastninger, stress, skader og dødsfall. Det er pekt på områder der det mangler kunnskap, spesielt innen overordnet statistikk på yrkes-skader, arbeidsrelaterede traumeskader, dødsfall, samt graden i bruk av sykemelding for reineiere.

Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Norske reindrifftssamers landsforbund (NRL) har under de siste års reindrifftforhandlinger hatt økt oppmerksomhet på HMS-tiltak i reindriffta. For å styrke HMS-arbeidet, ble det over Reindrifftsavtalen 2018/2019 lagt til rette for at dis-triktstilskuddet kan nyttes til kjøp av relevante hjelpemidler som kan forebygge skader og ulykker utøvelse av praktisk reindrifft. Avtalepartene LMD og NRL nedsatte videre en arbeidsgruppe som har utredet mulig innretning og organisering av mer langsiktige HMS tiltak i reindriffta, som ble slutført med rapporten «HMS i reindriffta» (Rapport nr. 33/2018. Landbruksdirektoratet).

Mulighet for forebygging

Erfaringer fra andre næringar viser at ulykker og skader i stor grad kan forebygges. En reduksjon i antall ulykker og skader i reindrifftsnæringa vil bidra til en bedre og tryggere næring, samtidig som de samfunnsmessige kostnadene med behandling og oppfølging reduseres. Tiltak

for å minimere skader og ulykker i reindrifftsnæringa kan langt på vei være samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Ulykestallene for både jordbruk og fiskerinæringa i Norge viser en markant nedgang siden 90-tallet, som følge av målrettet fokus på forebygging av ulykker og dødsfall, gjennom egne HMS-tiltak. Det viktigste HMS-kurset som er utviklet for landbruket heter «HMS i praktisk landbruk». Kurset er rettet mot gårdbrukere og gir en grundig og grunnleggende innføring i HMS-arbeidet, med fokus på at HMS skal være enkelt, praktisk og nyttig for hver enkelt deltaker. Temaer på kurset er ulykker, ergonomi, brann og el-sikkerhet, arbeidsmiljø, psykisk helse og mye mer. Nedgangen i antall dødsfall og ulykker i fiskerinæringa kan særlig sees i sammenheng med innføringen av Sikkerhetskurs for fiskere (SOFF) på 90-tallet. Kurset gir en grunnleggende innføring i bruk av redningsvest, redningsdrakt, redningsflåte og annet personlig og kollektivt redningsutstyr samt teoretisk og praktisk innføring i brannslukking, røykdykking, førstehjelp og arbeidsmiljøbestemmelser ombord.

Etablering av pilotprosjekt

Under reindrifftforhandlingene i 2019/2020 ble avtalepartene LMD og NRL enige om utvikling og etablering av en HMS-tjeneste i reindriffta. HMS-tjenesten skal være utadrettet og ha en praktisk innretning.

Det er inngått avtale om kjøp og utvikling av tjenesten som et pilotprosjekt over 3 år, som skal omfatte følgende:

- Tilsettelse av to HMS rådgivere på reindrift. Rådgiverne skal fortrinnsvis samlokaliseres med Norsk landbruksrådgiving innenfor ett av reinbeiteområdene.
- Rådgiverne skal ha kunnskap om praktisk reindrift, språk og kultur, samt ferdigheter i rådgiving/veiledning.
- Det utarbeides en prosjektplan for implementering av en HMS-tjeneste i reindriften.
- Det utarbeides kurs- og veiledningsmaterieell for reindriftnæringen. Hovedoppmerksomheten er rettet mot helse og fagkurs, for økt sikkerhet for den enkelte reindriftsutøver.
- Det gis bedriftshelsetjeneste og gjennomføres kurs for reieiere i samtlige av reinbeiteområdene i løpet av prosjektperioden.
- Etter 2,5 år gjennomføres det en evaluering av pilotprosjektet. Samtidig gjennomføres det en spørreundersøkelse blant reieierne om de ønsker å få etablert en HMS-tjeneste.
- Avtalepartene i reindriftsavtalen har inngått avtale med Norsk Landbruksrådgiving om gjennomføring av et pilotprosjekt med formål om å etablere HMS-tjeneste for reindriftnæringa. Prosjektet er berammet til tre år og det skal investeres rundt seks millioner kroner i etableringen av tjenesten.

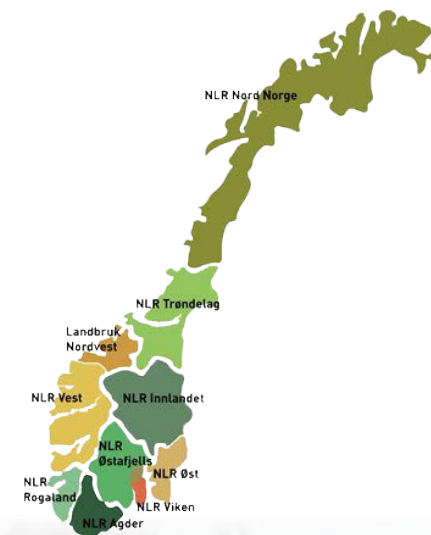
Om Norsk Landbruksrådgiving (NLR)
Norsk Landbruksrådgiving (NLR) er paraply- og serviceorganisasjon med til sammen 29.000 medlemmer og 330 ansatte over hele landet.

NLR er bindeledd mellom forskning og landbruket, og deres strategiske hovedområde er uavhengig kunnskaps- og forskningsbasert rådgiving, hvor deres rådgivere innhenter, utvikler og samordner kunnskap som formidles til næringsutøvere i landbruket.

Lokale forsøk fremholdes av NLR som viktig for å utvikle og etterprøve kunnskap. Derfor utføres nærmere 800 feltforsøk hos medlemmene årlig. Rådgivingen er i hovedsak innenfor følgende 10 fagområder; agronomi, landbruksbygg, maskinteknikk, hydroteknikk, veksthus, HMS, næringsutvikling, økonomi, klima og miljø.

Norsk Landbruksrådgiving ble stiftet i 1962 som Norske Forsøksringers Fellesforening (NFF). Fra 1982 til 2008 var navnet Landbrukets Forsøksringer (LFR).

Organisering

Administrativt er NLR organisert med 10 regionale rådgivingsenheter spredt rundt på 100 kontorsteder i hele landet (se kart-illustrasjon), og med et hovedkontor på Ås. På hovedkontoret sitter en fagkoordinator for alle fagområdene.

Et overordnet styre med representanter fra hele landet leder NRL. NLR skal være best på kompetanse basert rådgiving i landbruket, og skal ha medarbeidere med høy faglig og personlig kompetanse. For å understøtte egen visjon: Kompetanse for fremtiden, har de etablert en egen NLR-skole, med fokus på rådgiving, kollegaveiledning, coaching, formidling og dataverktøy.

Nærmere om HMS i landbruket

HMS i landbruket startet som et prøveprosjekt i 1994-96, og utviklet seg gradvis til et nasjonalt tilbud. Fra 1.1.2014 ble Landbrukets HMS-tjeneste en del av Norsk Landbruksrådgiving, og inngår i dag som ett av de 10 fagområdene under NLR. HMS-rådgivingen er imidlertid integrert i alle de andre fagområdene, da det er naturlig å fokusere på systematisk HMS-forbedringer i den løpende rådgivingen på alle fagområder. Alle de 330 ansatte i NLR skal spre god HMS kunnskap, men blant disse er det 39 rådgivere (30 årsverk) som er spesielt ansatt og skolert som HMS-rådgivere, med kontorsted spredt utover landet. HMS rådgiverne må ha god kunnskap om praktisk landbruk for å ha tillit og kunne gi kvalifiserte råd.

Finansiering

Driftsbudsjettet til NLR er på 330 millioner kroner årlig. Drifta finansieres gjennom medlemskontingenten (ca. 1000 krone pr bonde), over Jordbruksavtalen (ca. 1/4 del) og resten gjennom salg av tjenester og prosjekter. Jordbruksavtalen 2017-2018 fastsetter tilskuddet til Norsk Landbruksrådgiving (NLR) for 2018 til 88,5 millioner kroner.

Skal bidra til økt trygghet i reindriffta

Fagkoordinator Halle Arnes (innfelt) skal jobbe for bedre HMS i reindriffta. Her rein i Troms. Foto: Febiyan / Therese Thalgo Rønn.

Reindrifftnæringa har manglet et helhetlig HMS-tilbud. Nå skal en ny avtale mellom avtalepartene og Norsk landbruksrådgivning sikre HMS-tjenester til næringa.

29.10.2019 (Oppdatert: 29.10.2019)
Publisert her: <https://www.nlr.no/nyhetsarkiv/2019/skal-bidra-til-oekt-trygghet-i-reindriffta/>

– Vi opplever forespørselen som en tillitserklæring. Norsk landbruksrådgivning er landbrukets HMS-tjeneste med 9.000 medlemmer over hele landet. Når vi nå skal gå inn i en ny næring og etablere HMS-tjeneste vil vi ta med oss den erfaringen vi har bygget opp over tid, også sammen med bedriftshelsetjenesten, sier fagkoordinator Halle Arnes i Norsk landbruksrådgivning.

Leveransen

Norsk landbruksrådgivning skal levere HMS-rådgivingstjenester og holde kurs og veiledningsmøter for aktørene i næringen i alle reinbeitedistrikt. Det skal også tilbys bedriftshelsetjeneste for næringen ved behov.

– Derfor er vi nå ute og rekrutterer to personer som skal ha spesiell fokus på HMS for reindrifftnæringa. Vi legger vekt på både relevant utdanning og bakgrunn, men også erfaring fra næringen, områdene og språk, sier Arnes.

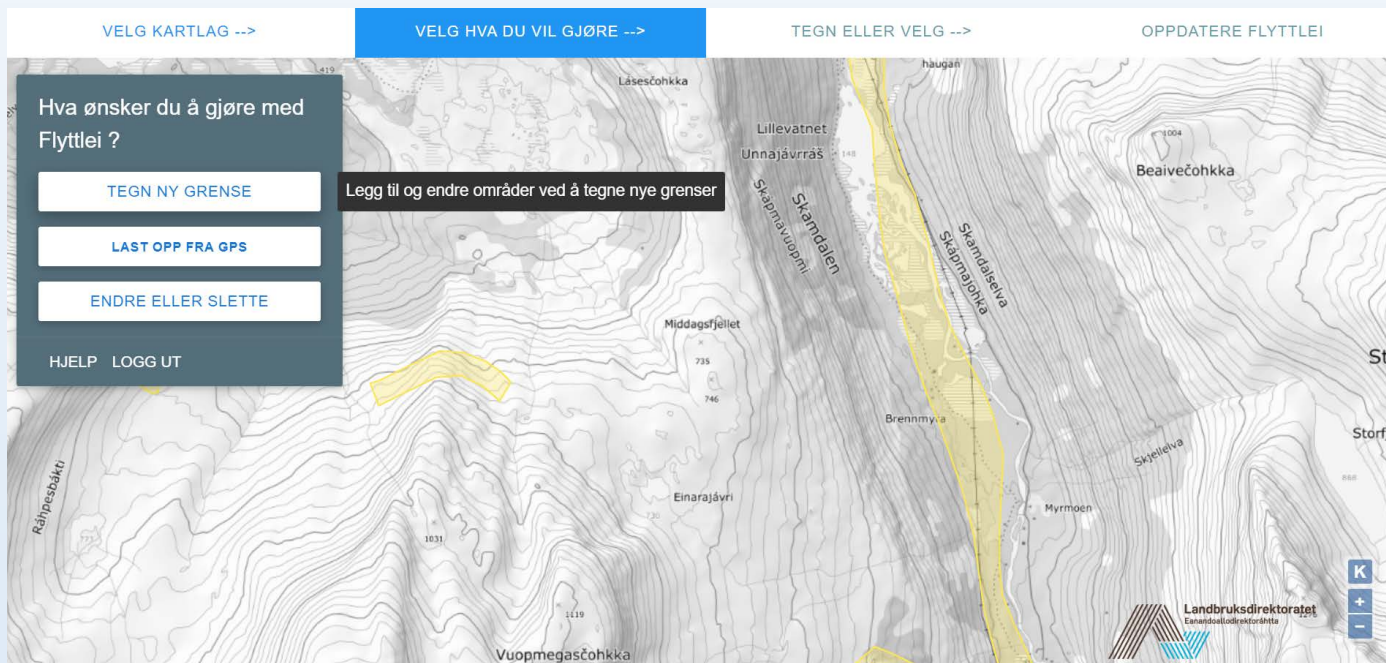
Jakter samisktalende

– Vi vil benytte relevante ressurser vi allerede besitter der det blir nødvendig for å lykkes med etableringen, men vi er spesielt opptatt av å innhente kunnskap om det som for oss er en ny næring og rekruttere nye medarbeidere som har innsikt i reindrifftvirksomheten, sier Arnes, og legger til:

– Derfor blir kunnskap om praktisk reindrifft og samisk språk og kultur sentrale kriterier, sammen med ferdigheter innen rådgivning og HMS-faglig bakgrunn. Samtidig er det ikke slik at man kan fjerne alle uønskede hendelser, selv om man identifiserer mekanismene som ligger bak.

Nytt system – Raskere oppdateringer

Denne høsten får tre reinbeitedistrikter teste ut en ny løsning for oppdatering av reindriften arealbrukskart. Under uttesting av løsningen vil det bli produsert nye kartinntegninger for distriktene som blir publisert.

Av Bjørnar Strøm-Hågensen
Seniorrådgiver Landbruksdirektoratet

Forvaltningen skal bistå reindriftnæringen i produksjon, oppdatering og publisering av reindriften arealbrukskart. I løpet av høsten skal tre reinbeitedistrikter få opplæring i bruk av en ny løsning for oppdatering av kartet. Det er allerede gjennomført en opplæringssamling med Røssåga/Toven reinbeitedistrikt. De neste distriktene som får teste løsningen i løpet av høsten er Mauken/Tromsdalen og Gåebrien sijte.

Raskere oppdateringer

I takt med driftsmessige, klimatiske og samfunnsmessige endringer, må også kartet kunne oppdateres raskt. Kartet skal reflektere hvordan reindriften normalt og i hovedsak bruker områdene. Med den nye ajourholdsløsningen vil hvert distrikt kunne oppdatere kartet 1 – 2 ganger i året. Dette vil ha stor, positiv betydning for næringen selv, men også for kommunene i deres planlegging og saksbehandling.

Røssåga/Toven har testet løsningen

Landbruksdirektoratet har planlagt tre opplæringssamlinger denne høsten. Første samling ble avholdt 16. oktober i Bodø. Røssåga/Toven reinbeitedistrikt fikk opplæring i nytt system, og nye rutiner for oppdatering av reindriftskart.

Fra distriktet stilte Helge Anti og Leif Aksel Renfjell, og begge var positive til det nye systemet.

- Så lenge det ikke henger seg opp så ser dette ut til å fungere. Det virker enkelt, sier distriktsleder Helge Anti.

Christian Brun-Jensen fra Fylkesmannen i Nordland var også med på opplæringa.

- Jeg er imponert over reinbeitedistriktets innsats. De stilte mange gode spørsmål, og forsto fort det karttekniske og hvordan oppdateringene skulle gjøres i praksis. Med den nye løsningen vil reinbeitedistriktene ha anledning til å gjøre endringer over tid

før kartene «sendes» til Fylkesmannen, og det blir også flere anledninger hvert år, sier Brun-Jensen.

Veien videre

Landbruksdirektoratet har utarbeidet rutiner og veiledere til kartarbeidet, både til fylkesmannen og til reinbeitedistriktene. Direktoratets oppgave er å sørge for system og rutiner slik at kartet kan oppdateres og publiseres. Fylkesmannens oppgave er å forestå opplæring og veiledning av distriktene, samt kvalitetssikre kartinntegninger. Reinbeitedistriktenes oppgave er å oppdatere kartet.

Landbruksdirektoratet har behov for å egenutvikle en applikasjon som håndterer brukernes innlogging i systemet. Denne påbegynnes i januar 2020. Vi kan ikke koble på alle distrikter før denne applikasjonen er klar, men vi antar vi har kapasitet til å koble på et mindre antall distrikter første halvår 2020.

Deltakere på opplæringsamling i Bodø. Fra venstre: Helge Anti og Leif Aksel Renfjell fra Røssåga/Toven reinbeitedistrikt, Christian Brun-Jenssen fra Fylkesmannen i Nordland, Odd Kristian Kaushik og Bjørnar Strøm-Hågensen fra Landbruksdirektoratet. Asbjørn Kulseng fra Landbruksdirektoratet var også med på samlingen. Foto: Asbjørn Kulseng

Ođđa vuogádat– Jodánet ođasmahttimat

Dán čavčča besset golbma orohaga geahččaladdat ođđa čovdosa boazodoalu eanangeavahankárta ođasmahttima dáfus. Čovdosa geahččaladdama oktavuodas galget ráhkaduvvot ođđa kártasárgosat orohagaide mat galget almmuhuvvot.

Čállán: Bjørnar Strøm-Hågensen
Seniorráđđeaddi
Eanandoalldirektoráhtas

Hálddahuš galgá veahkehit boazoealáhusa boazodoalu eanangeavahankárta ráhkademiin, ođasmahttimiin ja almmuhemiin. Čavčča mielde galget golbma orohaga oahpahuuvot geavahit kártaođasmahttima ođđa čovdosa. Lea juo čađahuvvon oahpahuščoagganeapmi Røssåga/Toven orohagain. Čuovvovaš orohagat mat besset geahččalit ođđa čovdosa čavčča mielde leat Meavki/Stuoranjarga ja Gåebrien sijte.

Jodánet ođasmahttimat

Doallo-, dálkkádat- ja servodatrievdadusaid geažil ferte maiddá kárta sáhttit ođasmahttit jodánit. Kárta galgá speadjalastit dan movt boazodoallu virolaččat ja dábálaččat geavaha guovlluid. Ođđa ođasmahttinčovdosiin sáhtta orohat ođasmahttit kárta 1 – 2 geardde jagis. Dás lea hui stuora ja positiivalaš mearkkašupmi ealáhussii alces, muhto maiddá

suohkaniidda go galget plánet ja áššemeannudit.

Røssåga/Toven lea geahččaladdan čovdosa

Eanandoalldirektoráhta lea plánen doallat golbma oahpahuščoagganeami dán čavčča. Vuosttaš čoagganeapmi dollojuvvui Bådåddjos golgotmánu 16. beavvi. Røssåga/Toven orohat oahpahuvvui geavahit ođđa vuogádaga, ja oahpai ođđa rutiinnaid das movt ođasmahttit boazodoallokárta.

Orohaga bealis searvvaiga Helge Anti ja Leif Aksel Renfjell, ja goappašagat leigga positiivalaččat ođđa vuogádahkii.

- Nu guhká go ii heangas, de gal orro doaibmame. Orro leame álki, dadjá orohatjodáheaddji Helge Anti.

Christian Brun-Jenssen Nordlándda Fylkkamánni bealis searvvai maid oahpahušsii.

- Orohaga ángirvuohta hirpmáhuhtta mu. Jearaiga olu buriid gažaldagaid, ja fáhtiiga jodánit kártateknihkalaš beali ja movt galgá geavatlaččat

ođasmahttit kárta. Ođđa čovdosiin besset orohagat čađahit rievvademiid áiggi badjel ovdal go kárta "sáddejuvvojit" Fylkkamánnái, ja besset maiddá eambo go okte rievdadit juohke jagi, dadjá Brun-Jenssen.

Geaidnu viidáseappot

Eanandoalldirektoráhta lea ráhkadan rutiinnaid ja bagadusa kártabarggu hárrái, sihke fylkkamánnái ja orohagaide. Direktoráhta bargu lea fuolahit vuogádaga ja rutiinnaid nu ahte kárta sáhtta ođasmahttit ja almmuhit. Fylkkamánni bargu lea fállat oahpaheami ja bagadallama orohagaide, ja maiddá kvalitehtasihkkarastit kártasárgosiid. Orohagaid bargu ges lea ođasmahttit kárta.

Eanandoalldirektoráhta ferte ráhkadahttit sierra applikašuvna mii fuolaha geavaheddiid sisaloggema vuogádahkii. Dát bargu álggahuvo ođđajagemánu 2020. Mii eat sáhte váldit buot orohagaid fárrui ovdal go dát applikašuvna lea gárvvis, muhto árvvoštallat ahte nagodit goallastit fárrui muhtin ráje orohagain 2020 vuosttaš jahkebeali mielde.

Orre systeeme – Verkebe orrestehtemh

Daan tjaktjen golme båtsoesijth åadtjoeh orre vuekiem pryövedh juktie båtsoen areaaleåtnoekaarhth orrestehtedh. Gosse daam vuekiem pryöveminie sæjhta orre kaarhth sijtide darjodh mejtie edtja bæjhkohtidh.

*Bjørnar Strøm-Hågensen,
Seniorraeriestæjja
Laanteburriedirektoraate*

Reereme edtja båtsoem viehkietidh båtsoen areaale-åtnoekaarhth darjodh, orrestehtedh jih bæjhkohtidh. Daan tjaktjen golme båtsoesijth edtjeh lierehtimmiem åadtjodh guktie edtjeh kaarhth orrestehtedh viehkine daehtie orre vuekeste. Joe aktem lierehtimmiem åadtjodh guktie tjiirrehtamme Røssåga/Toven båtsoesijtine. Doh mubpieh sijth mah åadtjoeh daam vuekiem pryövedh daan tjaktjen leah Mauken/Tromsdalen jih Gåebrien sijte.

Verkebe orrestehtemh

Jarkelimmiej gaavhtan båtsoebarkosne, klijmesne jih siebriedahkesne tjuara aaj maehtedh kaarhth varke orrestehtedh. Kaarhte edtja vuesiehtidh guktie båtsoe iemielaakan jih åajvahkommes dajvide nuhtjie. Dejnje orre orrestehtemevuekine fierhte sijte mahta kaarhth orrestehtedh 1 – 2 aejkieh fierhten jaepien. Daate sæjhta joekoen hijven jih vihkeles årrodh båtsose jijtje, men aaj tjieltide dej soejkesjimmesne jih aamhtesereeremisnie.

Røssåga/Toven lea vuekiem pryöveme

Laanteburriedirektoraate lea golme lierehtimmiem åadtjodh soejkesjamme daan tjaktjen. Voestes tjåanghkoeh lij golken 16. b. Bådåddjosne. Røssåga/Toven sijte lierehtimmiem orre systeemen bijre åadtjoeji jih orre vuekiej bijre juktie båtsoekaarhtide orrestehtedh.

Sijteste Helge Anti jih Leif Aksel Renfjell ligan meatan, jih gåabpatjahkh ligan positijve daan orre systeemes.

- Dan guhkiem abpe systeeme ij tjöödtjesth dellie våajnoe goh daate sæjhta juhtedh. Aelhie våajnoe, sijten åejvie Helge Anti jeahta.

Christian Brun-Jenssen Nordlaanten fylhkenålmeste lij aaj meatan lierehtimmesne.

- Manne dan joekoen madtjeles sijten barkojne. Dah gellie hijven gyhtjelassh gihhtin jih guarkajin dam tehnikheles bieliem kaarhtigujmie jih guktie dah edtjin kaarhtide orrestehtedh riektesisnie. Dejnje orre vuekine båtsoesijth sijhtieh nuepiem utnedh jarkelimmieh darjodh gellien aejkien åvtelen kaarhtide Fylhkenålmese «seedtie», jih dah aaj jienebh nuepieh åadtjoeh fierhten jaepien, Brun-Jenssen jeahta.

Geajnoe guhkiebasse

Laanteburriedirektoraate lea vuekieh jih bihkedimmiem tjaaalegh dorjeme kaarhtebarkose, dovne fylhkenålmese jih sijtide. Direktoraaten laavenjasse lea systeemem jih vuekieh hoksedh guktie mahta kaarhtide orrestehtedh jih bæjhkohtidh. Fylhkenålmán laavenjasse lea lierehtimmiem jih bihkedimmiem faalehtidh sijtide, jih kaarhti kvaliteetem gorredidh. Sijti laavenjasse lea kaarhth orrestehtedh.

Laanteburriedirektoraate daarpesje jijtse applikasjovnem evtiedidh mij utniji sijseloggadimmiem systeemen sijse gietede. Daate barkoe aalka tsiengelen 2020. Ibie maehtieh meatan vaeltedh gaajhkh sijth åvtelen daate applikasjovne lea gaervies, men aerviedibie mijjeh mahtebe naan gille sijth meatan vaeltedh voestes bieliemaepien 2020.

Landbruksdirektoratets fagkonferanse for fylkesmannen

Landbruksdirektoratet arrangerte fagkonferanse for fylkesmannen på Gardemoen fra 29. til 31 oktober 2019. Det var totalt 450 påmeldte til konferansen, med ca. 250 deltakere fra fylkesmannen i tillegg til deltakere fra fylkeskommunen, Nibio, Landbruksdirektoratet og Landbruks- og matdepartementet.

2019

Av Lene Moen Sara
Rådgiver i Landbruksdirektoratet

I fjor var det første året FM-konferansen ble arrangert. Siden tilbakemeldingene fra fjorårets konferanse var gode valgte Landbruksdirektoratet å følge opp med en ny konferanse dette året. Målet med konferansen var å gi inspirasjon, dele erfaringer, bygge kompetanse og styrke nettverk. Programmet for konferansen strakk seg over tre dager, med foredrag og fagsesjoner på dagtid og fellesmiddager på kveldstid.

På åpningsdagen 29. oktober var det et felles program med viktige

og aktuelle temaer. Et av høydepunktene var «En time med Olaug» der Landbruks- og matministeren svarte på spørsmål om aktuelle temaer for forvaltningen og landbruket (se bilde på neste side). Andre foredragsholdere var Mattilsynet som satte søkelyset på dyrevelferd og departementsråd Leif Forsell som snakket om spenningsfeltet mellom politikk og forvaltning. «Kampen om arealene» var også et tema, der ulike representanter fra næringen, herunder blant annet Inge Even Danielsen fra Norske Reineiers Landsforbund og reineier Unni Fjellheim holdt innlegg. På de to påfølgende dagene ble

det holdt en rekke fagsesjoner med landbruksfaglige og forvaltningsmessige temaer. På reindriftens område var det blant annet temaer som «Reintelling, hvilke muligheter finnes?», «Distriktsplaner – reindrift» og «Arealutfordringer for jordbruket og reindriften» (se bilde på neste side). I pausene mellom sesjonene sto Landbruksdirektoratet avdeling reindrift på stand og svarte på spørsmål fra fylkesmannen.

Landbruksdirektoratet håper at konferansen har vært lærerik og inspirerende for fylkesmannen og satser på gjentakelse til neste år!

Film og perspektiver fra reineier Unni Fjellheim

Jorunn Voll fra Landbruksdirektoratet stiller spørsmål til Olaug Bollestad i «En time med Olaug»

Fra fagsesjonen «Kampen om arealene»

Rundskriv til reindrifftsloven

Sagafossen. Foto: Sissel Kroken

Nåværende reindrifftslov ble vedtatt i 2007, og innebar flere endringer for reguleringen av reindrifftsneringen sammenlignet med 1978-loven. Blant de viktigste endringene var innføring av internt selvstyre og reglene om bruksregler. Siden lovens iverksettelse har reindrifftsmyndighetene vært uten rundskriv til reindrifftsloven. Rundskriv tar for seg ulike problemstillinger og redegjør for gjeldende praksis. Landbruksdirektoratet ser at det er behov for å klargjøre rettstilstanden etter reindrifftsloven, og har derfor igangsatt et arbeid med å få utarbeidet rundskriv til reindrifftsloven. Direktoratet tar sikte på å publisere de første rundskrivene i løpet av våren 2020.

Av Jette Høylo-Rosenberg, Rådgiver Landbruksdirektoratet

Hvorfor ha rundskriv?

Landbruksdirektoratet har observert at reindrifftsloven av 2007 byr på flere problemstillinger. Dette gjelder både forståelsen av selvstyret som loven legger opp til, samt forståelsen av lovens bestemmelser. Direktoratet har observert at problemstillinger knyttet til tolkning av reindrifftsloven løses forskjellig av de ulike fylkesmennene, samt Reindrifftsstyret. Direktoratet ser derfor at det er behov for rundskriv som kan fungere som retningslinjer ved tolkning av lovens bestemmelser. Landbruksdirektoratet håper at rundskrivene vil forenkle saksbehandlingen for fylkesmennene og Reindrifftsstyret. Videre er et av formålene med rundskrivene å sikre en enhetlig praksis som bidrar til en forutsigbar rettstilstand for reindrifftsutøverne.

Status på rundskrivsarbeidet

Landbruksdirektoratet påbegynte arbeidet med rundskriv i 2019, og har fokusert på de bestemmelser i reindrifftsloven som byr på mest tolkningstil. Dette innebærer at det i løpet av 2020 tas sikte på å publisere rundskriv til følgende bestemmelser:

- § 24 om søknad om oppførings-tillatelse til permanente gjerder og andre reindrifftsanlegg
- § 60 om fastsettelse og reduksjon av reintall
- § 62 om utarbeidelse av distriktsplaner
- § 75 om pålegg om opphør av ulovlig forhold
- § 76 om ileggelse av tvangsmulkt ved manglende etterlevelse av vedtak om pålegg etter § 75

- § 79 om tvangstiltak dersom pålegg etter § 75 ikke etterleves innen fastsatte frister. Dette innebærer tvangstiltak for få gjennomført pålegg om samling, skilling, merking, utdriving og telling av rein (nr. 1), avliving av rein der utdriving ikke har latt seg gjennomføre (nr. 2), reduksjon av reintall (nr. 3) og rivning av ulovlig oppsatte hytter, gjerder og anlegg (nr. 4)
- Direktoratet har observert at reindrifftslovens regler om utarbeidelse av bruksregler er vanskelig å følge opp i praksis. Landbruksdirektoratet vil derfor prioritere å utarbeide rundskriv til bestemmelsene i §§ 57, 58, 59 og 61 i løpet av 2020, slik at arbeidet med å utarbeide bruksregler blir enklere for både fylkesmennene og reindrifftsneringen.

Bievnesetjaalaldahke båtsoelaakese

Daaletje båtsoelaake nænnoestamme sjidti 2007 jìh jienebh jarkelimmieh vedti stuvremasse båtsoeste, viertiestamme 1978-laakine. Dej vihkielommes jarkelimmiej gaskem lij sisnjeles jìjtjestávroem sjiehtesjidh, jìh njoelkedassh átnoenjoelkedassi bijre. Mænngan laake faamoem áadtjoeji båtsoen áejvieladtjh eah naan bievneseetjaalaldahkem båtsoelaakese átneme. Bievnesetjaalaldahke ovmesseie gyhtjelassh digkede jìh reektete guktie daan beajjetje praksise lea. Laanteburriedirektoaraate vuajna daerpies reaktatsiehkiem båtsoelaaken mietie tjìelkestidh, jìh lea dan ávteste barkojne nierhkeme juktie bievneseetjaalaldahkem båtsoelaakese darjodh. Direktoraate aervede dejtie voestes bievneseetjaalaldahkide bæjhkoehdih gijren 2020.

*Jette Høylo-Rosenberg,
Raeriestæjja Laanteburriedirektoaraate*

Man ávteste bievneseetjaalaldahke?

Laanteburriedirektoaraate lea vihtesjamme båtsoelaake jaepeste 2007 jienebh gyhtjelassh buakta. Dovne goerkesen bijre jìjtjestávroste misse laake sjiehteladta, jìh goerkesen bijre laaken nænnoestimmijste. Direktoraate lea vihtesjamme gyhtjelassh toelhkestimmien bijre båtsoelaakeste joekhtslaakan loetesuvvieh dejstie ovmesseie fylhkenålmijste, jìh Båtsoestávroste. Direktoraate dan ávteste vuajna daerpies bievneseetjaalaldahkine mij mahta njoelkedassine árrोध juktie laaken nænnoestimmieh toelhkestidh. Laanteburriedirektoaraate gegkeste bievneseetjaalaldahkh sijhtieh aamhtesereeremem aelhkebe darjodh fylhkenålmide jìh Båtsoestávrose. Akte lissie ulmie bievneseetjaalaldahkigujmie lea aktelaaketje praksisem gorredidh guktie båtsoeburrieh daejrieh guktie reaktatsiehkìe lea.

Bievnesetjaalaldahkebarkoen staturse

Laanteburriedirektoaraate barkoem bievneseetjaalaldahkigujmie eelki 2019, jìh jarngesne átneme doh nænnoestimmieh båtsoelaakesne mej bijre stööremes toelhkestimmiejuejie. Daate sæjhta jiehtedh dah ussjedieh bievneseetjaalaldahkh bæjhkoehdih daejtie nænnoestimmide 2020:

- § 24 ohtsemen bijre tseegkemeluhpien bijre ihkuve giedtìde jìh jeatjah tseegkeldahkide båtsoesne
- § 60 vihtiestimmien jìh giehpiedimmien bijre bovtsetaaleste
- § 62 darjomen bijre sijtesoejkesijstie
- § 75 stillemen bijre tjöodtjestimmien bijre luhpehts tsiehkijste
- § 76 dööpmeden bijre noerhkemböötete faatoes illeme nænnoestimmeste stillemen bijre § 75

- § 79 noerhkemeráajvarimmiej bijre jis stilleme § 75 mietie ij illesovvh vihtiestamme mieriej ávtelen. Daate sæjhta jiehtedh noerhkemeráajvarimmieh juktie stillemem tjìrrehtidh tjöonghkemen, raarkoen, mierhkesjimmien, vuejiehtimmien bijre luhpehts dajveste jìh bovtserýoknemen bijre (nr. 1) leekedimmie bovtseste dej veajkoej gosse ij leah buektietamme bovtsem luhpehts dajveste vuejiehtidh (nr. 2), giehpiedimmie bovtsetaaleste (nr. 3) jìh ræjvome luhpehts tseegkeme hæhtjojste, giedtìjste jìh tseegkeldahkijste (nr. 4)

Direktoaraate lea vihtesjamme båtsoelaaken njoelkedassh átnoenjoelkedassi bijre leah geerve bæjjese fulkedh riektesisnie. Laanteburriedirektoaraate sæjhta dan ávteste prioriteradidh bievneseetjaalaldahkh darjodh nænnoestimmide §§ 57, 58, 59 jìh 61 jaepien 2020, guktie barkoe átnoenjoelkedassigujmie aelhkebe sjædta dovne fylhkenålmide jìh båtsoese.

Landbruks- og matministeren besøkte reindriften i Nordland

Landbruks- og matminister Olaug Bollestad besøker Byrkije reinbeitedistrikt, Børgefjell. Foto: Landbruks- og matdepartementet.

Landbruks- og matminister Olaug Bollestad har vært med på kalvemerking og uttak av slaktedyr i Byrkije reinbeitedistrikt i Børgefjell. Reindriften er inne i starten av slaktesesongen. Bollestad var med på å partere og skjære ned slakt. Reinsdyrkokken Svein Jæger Hansen stod for de kulinariske opplevelsene.

Artikkel fra: www.regjeringen.no/no/aktuelt/byrkije-reinbeitedistrikt-borgefjell/id2674114/

– Det er nyttig og inspirerende å møte familiene som driver reindrift, få førstehåndskjennskap til hvordan arbeidet foregår og høre hva de tenker om muligheter og utfordringer i næringen, sier landbruks- og matminister Olaug Bollestad. Reindriften er fundamentet for videreføring av den samiske kulturen og levemåten. Derfor er det spesielt fint å møte ungdommen og det engasjementet og interessen de har for reindriften, sier Bollestad.

Byrkije reinbeitedistrikt

Byrkije reinbeitedistrikt er ett av 12 reinbeitedistrikter i Nordland. Tor Enok Larsen, Ragnhild Sparrok Larsen

og Aslak Anta Jåma er siidaandel-sledere i Byrkije reinbeitedistrikt. Distriktet ligger i Norges nest eldste nasjonalpark Byrkije, eller Børgefjell. Distriktet strekker seg over kommunene Hattfjelldal, Grane og Røyrvik. Byrkije har ca 1400 dyr i vårflokk.

– I Byrkije har de et klart engasjement og ståsted i den tradisjonelle reindriften, men er samtidig framtidsrettet og opptatt av å videreføre og utvikle reindriften som en livskraftig næring. Å drive med reindrift er det de lever for og av, sier landbruks- og matminister Olaug Bollestad.

Smaken av vidda

For noen år siden var situasjonen for reindriftsbransjen svært krevende. Reinkjøttmarkedet ble som mange

andre truffet av finanskrisen. Bedriftene fikk ikke solgt kjøttet og reiene fikk ikke slaktet. Siden 2012 har det vært en god utvikling i reinkjøttbransjen med god produktutvikling og ny design. Det har gitt økt salg og økt produksjon.

– Fler og fler får øynene opp for reinkjøtt som det litt «annerledes» kjøttet. Reinkjøtt er smaken av naturen, det er smaken av vidda, sier landbruks- og matminister Olaug Bollestad. Reinsdyrene beiter i villmark, følger årstidsvariasjonene og preges av omgivelsene. Reinkjøttet er smaken av kultur, forankret i århundrelange tradisjoner og en livsform som er tilpasset dyrenes behov. Reinkjøtt er mat med historie, produsert på naturens premisser. Det er helten på vidda, sier Bollestad.

Reinsdyrkokken

Svein Jæger Hansen er kjøkkensjef på Scandic Meyergården Hotell, Mo i Rana. Han er en av Norges fremste villmarkskokker, og ble utnevnt til «Reinsdyrkokken» i 2017.

–For meg handler reinkjøtt mye om den naturlige smaken, om den samiske kulturen og historien som ligger bak maten, sier Svein Jæger Hansen. Jeg forteller ofte om reinkjøtt i utlandet. Da blir jeg også selv mer bevisst på kvalitetene til denne unike råvaren. En italiensk kokk blir fascinert når han får høre om hvordan reinsdyrene vokser opp i ett med naturen, hva de spiser, hvordan lav, urter og lyng setter preg og smak på kjøttet - og selvfølgelig den samiske kulturen som ramme rundt, sier Jæger Hansen.

Populært til festmat

Reinkjøtt utgjør om lag 1-2 pst. av den totale produksjonen av rødt kjøtt i Norge. Produksjonen av norsk reinsdyrkjøtt innebærer at det i snitt er tilgjengelig i underkant av 300 gram reinkjøtt til hver enkelt nordmann i løpet av ett år. Dette gjør reinkjøttet til et særlig eksklusivt produkt. Reinkjøtt blir stadig mer populært som avveksling til gris og lam, for eksempel i jul- og påskehøytidene.

Like mye omega 3 som torsk

Forbrukere opplever reinkjøtt som et sunt naturprodukt. Studier fra Norges arktiske universitet (UIT) viser at reinkjøttet inneholder mer vitamin B, jern, sink og selen enn lam, sau, svin og kylling. Reinkjøtt har like høye nivåer av noen omega 3-fettsyrer som i krabbe, scampi, blåskjell, østers og torsk. Reinkjøtt har bare to prosent fett, noe som gjør kjøttet like magert som kylling.

Mer ferskt reinsdyrkjøtt enn frossent

I 2010 lå det 600 tonn reinkjøtt på lager som ikke ble solgt. Siden 2012 har reinkjøttet hatt en god utvikling. Kjøttet har forlatt de nedrimede

Landbruks- og matminister Olaug Bollestad med kokk Svein Jæger Hansen. Foto: Landbruks- og matdepartementet

frysediskene og fremstår nå i nye og innbydende pakninger. Borte er de store, frosne reinsdyrstekene. Forpakningene er både mer brukervennlige og stykningsdelene er mer tilpasset ulike forbrukeres behov. Det blir nå solgt mer ferskt reinsdyrkjøtt enn frossent kjøtt. Prisen til produsent har økt med 35 pst på 5-6 år.

Bruke naturressursene

Reinkjøttbransjen er spesiell på den måten at dyrene lever av det de finner ute i naturen året igjennom. Reinen beiter i fjell og vidde, og følger naturens gang gjennom året. Reindrift er en nomadisk driftsform

med samme flyttemønster år etter år. Hovedflyttingen vår og høst kan gå over 50 mil. Reindriftsåret kan deles inn i åtte årstider. Reindriftsamene kalles derfor gjerne de åtte årstiders folk.

–Det er alltid viktig å bruke de mulighetene naturressursene i Norge gir oss for å lage mat. Det er fundamentet for all norsk matproduksjon, sier landbruks- og matminister Olaug Bollestad. Reindriften representerer en god ressursutnyttelse i marginale fjell- og utmarksområder, og bidrar til næringsmessig mangfold og er en viktig næring i flere lokalsamfunn, sier Bollestad

Tor Enok Larsen viser Olaug Bollestad hvordan man skal kaste lasso. Foto: Landbruks- og matdepartementet

Reviderte retningslinjer for kvinnerettede tiltak

Tilskudd til kvinnerettede tiltak forvaltes over Reindriftens Utviklingsfond (RUF). RUF-styret har godkjent reviderte retningslinjer for tilskuddsordningen i oktober i år i RUF-sak 82/19. Revideringen er hovedsakelig en tydeliggjøring av gjeldende praksis.

Av Olivia Olausen
Rådgiver i Landbruksdirektoratet

Hva er formålet med ordningen?

Formålet med ordningen er å fremme likestilling og styrke kvinners situasjon i reindriften, jf. Forskrift for Reindriften Utviklingsfond av 20. juni 2019 (RUF-forskriften) § 1-6 andre ledd bokstav f. Reindriftskvinner har alltid hatt en tradisjonell plass i reindriftsfamilien og en viktig ressurs i familiens næringsvirksomhet. I dag er det flere reindriftskvinner som har arbeid utenfor reindriften, og videreføringen av viktige tradisjoner og verdier er derfor mer begrenset enn før.

Tilskuddsordningen skal bidra til å styrke kvinnes stilling i den tradisjonsbaserte reindriften ved blant annet å gi støtte til prosjekter som bidrar til utvikling av nye tjenester og verdiskapning. Tilskudd kan også gis til prosjekter som har formål om å videreføre samiske tradisjoner ved kompetansehevende kurs og kvinnenettverk.

De reviderte retningslinjene åpner for at kvinner som har fått innvilget tilskudd til et prosjekt som er verdiskapende (kapittel 1 i retningslinjene) også kan få dekket utgifter knyttet til nødvendige kurs for å gjennomføre prosjektet (kapittel 2 i retningslinjene). Dette kan for eksempel være kurs om hvordan man starter og driver et enkeltmannsforetak.

Tilskuddsordningen for kvinnerettede tiltak kan deles i tre. Det kan ytes støtte til tiltak som gir økt verdiskapning, kompetansehevende tiltak og kvinnenettverk. Det er ikke øremerket midler etter Reindriften-avtalen, men man kan søke om kvinnerettede tiltak av RUF sine frie midler.

Økt verdiskapning

Tiltak som gir økt verdiskapning er tiltak som antas å gi overskudd til søker etter gjennomført prosjekt. RUF støtter innovative prosjekter av mindre skala. Formålet er å styrke kvinners tradisjonelle stilling og rolle, samt støtte verdiskapning for den familiebaserte reindriften. Reindriftskvinner som vil gjennomføre større prosjekter knyttet til blant annet reiseliv og mat, eller videreføringssbedrifter kan søke støtte fra Innovasjon Norge.

Kompetansehevende tiltak

Videre støtter RUF kompetansehevende tiltak. De reviderte retningslinjene for tilskudd til å gjennomføre og avholde kurs, eller leie foredragsholder til å holde kurs er forenklet. Vilårene har blitt færre og mer presise. Målgruppen for kursene skal være reineiere og barn av reineiere. Kurset skal tilbys åpent i distriktet eller være et landsdekkende tilbud. Kurset kan holdes på tvers av generasjonene, og inntil 1/3 av gruppen kan være barn eller foreldre av kursholder.

Kvinnenettverk

Til slutt omfatter kvinnerettede tiltak tilskudd til kvinnenettverk.

Et av formålene med å yte tilskudd til kvinnenettverk er å samle reindriftskvinnene i et område slik at de kan gjennomføre tiltak og kurs sammen. Derfor kan det kun ytes tilskudd til ett kvinnenettverk i hvert område. Dersom et kvinnenettverk er inaktivt i tre år kan et nytt kvinnenettverk opprettes i området og bli tilskuddsberettiget. Det første nettverket vil da ikke lenger være tilskuddsberettiget i området. Det kan likevel opprettes landsdekkende kvinnenettverk i tillegg til de lokale nettverkene.

Hvordan søke om tilskudd til kvinnerettede tiltak?

For å søke om tilskudd til kvinnerettede tiltak bruker man søknadsskjema som ligger på landbruksdirektoratet sine nettsider. Søker krysser av for tilskudd til økt verdiskapning, kompetansehevende tiltak eller kvinnenettverk.

Dersom man underveis i prosjektet avviker fra budsjettet sender man inn en omdisponeringssøknad. Se nærmere om dette i retningslinjene.

Fristen for å søke på kvinnerettede tiltak er 1. oktober og 1.

april. Søknader skal sendes

Landbruksdirektoratet enten på e-post til:

postmottak@landbruksdirektoratet.no eller per post:

Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo.

Nissonolbmuide guoski doaibmabijuid reviderejuvvon njuolggadusat

Boazodoalu ovdánahttininfoanda (BOF) hálddaša nissonolbmuide guoski doaibmabijuid doarjaga. BOF-stivra lea dohkkehan doarjjaortnega reviderejuvvon njuolggadusaid golggotmánus dán jagi BOF-ášsis 82/19. Revideren lea vuosttažettiin gustovaš geavahusa čielgasmahttin.

*Olivia Olaussen čállán
Ráđđeaddi Eanandoalldirektoráhtas*

Mii lea ortnega ulbmil?

Ortnega ulbmil lea ovddidit dásse-árvvu ja nannet nissonolbmuid sajadaga boazodoalus, gč. Boazodoalu ovdánahttininfoandda njuolggadusa b. geassemánu 20. beaivvi 2019 (BOF-njuolggadus) § 1-6 nuppi lađđasa bustáva f. Boazodoallonissonolbmui lea álo leamaš árbevirolaš sadji boazodoallobearrašis ja leat leamaš dehálaš resursan bearraša ealáhusdoaimmas. Dán áigge lea olu boazodoallonissonolbmui bargu olggobealde boazodoalu, ja árbevieruid ja árvvuid viidásetfiervredeapmi lea ge eambo ráddjejuvvon go ovdal.

Doarjjaortnet galgá veahkin nannet nissonolbmuid sajadaga árbevirolaš boazodoalus dan bokte ahte earret eará doarju proševttaid mat leat mielde ovdánahttime ođđa bálvalusaid ja árvoháhkama. Doarjja sáhtá maiddái addot proševttaide maid ulbmil lea viidásetfiervredit sámi árbevieruid gelbbolašvuodaovddideaddji kurssaid ja nissonfierpmádagaid bokte.

Reviderejuvvon njuolggadusat rahpet vejolašvuoda dasa ahte nissonolbmot geat leat ožžon doarjaga árvoháhkaproševttaide (njuolggadusaid 1. kapihtal), maiddái sáhttet oažžut gokčojuvvot goluid dárbašlaš kurssaide mat gáibiduvvojit proševtta čađaheami oktavuodas (njuolggadusaid 2. kapihtal). Dát sáhtá ovdamearkka dihte leat kursa das movt galgá álggahit ja jodihit ovttaolbmofitnodaga.

Nissonolbmuide guoski doaibmabijuid doarjjaortnet sáhtá juhkkovuvvot golmma

sadjai. Sáhtá addojuvvot doarjja doaibmabijuide mat lasihit árvoháhkama, gelbbolašvuoda-buorideaddji doaibmabijuide ja nissonfierpmádagaide. Eai leat várrejuvvon ruđat Boazodoallošiehtadusa olis, muhto sáhtá ohcat doarjaga BOF friddjaruđain nissonolbmuide guoski doaibmabijuide.

Lassi árvoháhkana

Doaibmabijut mat lasihit árvoháhkama leat doaibmabijut mat árvvoštallojuvvot addit badjebáhcaga ohccái manjel go prošekta lea čađahuvvon. BOF doarju smávit innovatiiva proševttaid. Ulbmil lea nannet nissonolbmuid árbevirolaš sajadaga ja rolla, ja doarjut bearašvuot boazodoalu árvoháhkama. Boazodoallonissonolbmot geat háliidit čađahit stuorát proševttaid earret eará mátkemaaláhusa ja biepmu olis, dahje nállašuhhtinfittodaga olis, sáhttet ohcat doarjaga Innovašuvdna Norggas.

Gelbbolašvuodaovddideaddji doaibmabijut

Muđui doarju BOF gelbbolašvuodaovddideaddji doaibmabijuid. Reviderejuvvon njuolggadusat leat álkidahttojuvvon kurssaid čađahan- ja lágidandoarjaga dáfus, dahje dasa mii guoská logaldalli bálkáheapmái kurssaid oktavuodas. Eavttut leat unniduvvon ja čielgasmahttojuvvon. Kurssaid ulbmiljoavku galget leat boazodoallit ja boazodolliid mánat. Kurssa galgá leat rabas kursa orohagas dahje fállujuvvot riikkaviidosačat. Kurssa sáhtá dollojuvvot buolvarájiid rastá, ja gitta 1/3 joavkkus sáhttet leat kursadoalli mánat dahje váhnemat.

Nissonfierpmádat

Loahpas vel fátmmastit nissonolbmuide guoski doaibmabijut

doarjaga nissonfierpmádagaide. Okta ulbmiliin dainna ahte addit doarjaga nissonfierpmádagaide lea čohkket boazodoallonissonolbmuid ovtta guovllus nu ahte sáhttet čađahit doaibmabijuid ja kurssaid ovttas. Danne sáhtá addot doarjja dušše ovtta nissonfierpmádahkii guđege guovllus. Jus muhtin nissonfierpmádat ii leat leamaš aktiivvalaš golmma jahkái, de sáhtá ođđa nissonfierpmádat ásahuvvot guovllus ja dohkkehuvvot doarjjaoažžun. Vuosttaš fierpmádat ii leat dalle šat dohkkehuvvon oažžut doarjaga dan guovllus. Dattetge sáhttet ásahuvvot riikkaviidosaš nissonfierpmádagat báikkálaš fierpmádagaid lassin.

Movt galgá ohcat doarjaga nissonolbmuide guoski doaibmabijuid?

Go galgá ohcat doarjaga nissonolbmuide guoski doaibmabijuid, de galgá geavahit ohcanskovi mii lea Eanandoalldirektoráhta ruovttusiiddus. Ohcci russe guoská go doarjjaohcan lassi árvoháhkamii, gelbbolašvuodaovddideaddji doaibmabijuid vai nissonfierpmádahkii.

Jus proševtta čađahettiin spiehkasta bušeahas, de galgá sáddet sisa ođđasisdisponerenohcama. Geahča eambo dán birra njuolggadusain.

Áigemearri ohcat nissonolbmuide guoski doaibmabijuid lea golggotmánus 1. beaivvi ja cuonomanu 1. beaivvi. Ohcamat sáddejuvvot Eanandoalldirektoráhtii juogo e-boastta bokte: postmottak@landbruksdirektoratet.no dahje boastta mielde: Poastaboksa 1450 Vika, 0116 Oslo.

Staeriedamme njoelkedassh gujneråajvarimmide

Dåarjoe gujneråajvarimmide reeresuvvieh Båatsoen Evtiedimmiefoenteste (BEF). BEF-stávroe lea staeriedamme njoelkedassh dåarjoeöörnegasse jááhkesjamme golken daan jaepien, BEF-aamhtesisnie 82/19. Staeriedimmie lea åajvahkommes tjjelkestimmie daaletje praksiseste.

*Olivia Olaussen,
RaeriestæjjaLaanteburriedirektoraatesne*

Mij ulmie öörneginie?

Ulmie öörneginie lea mirrestallemem eevtjedh jih gujni tsiehkien båatsosne nænnoestidh, v. Mieriedimmie Båatsoen Evtiedimmiefoentese ruffien 20. b. 2019 (BEF-mieriedimmie) § 1-6 mubpie lĩhtse bokstaave f. Båatsoegujnh iktesth sijjen aerpievuekien sijjiem båtsoefuelhkesne åtneme jih vihkeles vierhtine orreme fuelhkien båatsose. Daelie jenebhh båtsoegujnh mah båtsoen ålkolen berkieh, jih jåerhkeme vihkeles aerpievuekijste jih aarvojste lea vielie gaertjiedamme daelie goh aarebi.

Dåarjoeöörnege edtja viehkiehtidh gujni sijjiem nænnoestidh aerpievuekien båatsosne, gaskem jeatjah dåarjoe vedtedh prosjektide mah viehkiehtieh orre dienesjh evtiedidh jih aarvoesjugniedimmie eevtjedh. Maahta aaj dåarjoe vedtedh prosjektide mah ulmine utnieh saemien aerpievuekieh jåerhkedh kuvjsi tjirrh mah maahtoem lutnjieh, jih gujneviermiej tjirrh.

Doh staeriedamme njoelkedassh aaj nuepiem vedtieh kuvjsi åvteste maeksedh, dejtie gujnide mah dåarjoe åådtjeme akten prosjektese mij aarvoem sjugnede (1. kapihtele njoelkedassine) jih mah leah daerpies juktie prosjektem tjirrehtidh (2. kapihtele njoelkedassine). Maahta vuesiehtimmien gaavhtan kuvsjh årrodh guktie akte-aajhteresieltem aalka jih dejnie giehtelde.

Dåarjoeöörnege gujneråajvarimmide lea juakasovveme golme bielie. Maahta dåarjoe vedtedh

råajvarimmide mah lissiehtamme aarvoesjugniedimmie vedtieh, råajvarimmide mah maahtoem lutnjieh jih gujnevearmen. Ij leah naan vihties vierhtieh daejtie råajvarimmide Båatsoelaaken mietie, men maahta gujneråajvarimmiej bijre syökedh BEF:n frijje vierhtijste.

Lissiehtamme

aarvoesjugniedimmie

Råajvarimmie mah lissiehtamme aarvoesjugniedimmie vedtieh leah råajvarimmie mah maehetieh dienestem ohtsijasse vedtedh mænngan prosjektem tjirrehtamme. BEF innovatijve unnebe prosjekth dåarje. Ulmie lea gujni aerpievuekien sijjiem jih råållam nænnoestidh, jih aarvoesjugniedimmie fuelhkiebåatsose dåarjodh. Båatsoegujnh mah sijhtieh sturebe prosjekth tjirrehtidh, gaskem jeatjah fealadassen jih beapmoen bijre, jallh jåarhkeevtiedimmiesielth maehetieh dåarjoe bijre syökedh Innovasjovne Nöörjeste.

Råajvarimmie mah maahtoem lutnjieh

BEF aaj råajvarimmie dåarje mah maahtoem lutnjieh. Doh staeriedamme dåarjoe njoelkedassh juktie kuvsjh tjirrehtidh, jallh håalajem leejjedh kuvsjem hooltedh leah aelhkebe sjidteme. Daelie vaenebe jih veelebe krievenassh. Ulmiedåehkie kuvsjide edtja båtsoeburrieh jih båtsoeburrieh maanah årrodh. Edtja kuvsjide faalehtidh gaajhkesidie sijtesne jallh faalenassine årrodh gaajhkide sijtide laantesne. Maahta kuvsjem hooltedh boelvi dåaresth, jih raajan 1/3 dæhkeste maahta maanah jallh eejhtegh årrodh kuvsjehooltijeste.

Gujneviermie

Dihte minngemes gujneråajvarimmie lea dåarjoe gujnevearmen. Akte dejtie ulmijste juktie dåarjoe gujneviermie vedtedh lea båtsoegujnh aktene dajvesne tjöonghkedh guktie dah maehetieh råajvarimmie jih kuvsjh ektesne tjirrehtidh. Dan åvteste maahta dåarjoe vedtedh ajve akten gujnevearmen fierhtene dajvesne. Jis akte gujneviermie ij naan darjomh utnieh golme jaepieh maahta orre gujneviermie dajvesne tseegkedh, jih dellie dan lea reakta dåarjoe åadtjodh. Dellie dihte voestes viermie dajvesne ij maehetieh vielie dåarjoe åadtjodh. Maahta læjhkan gujneviermie abpe laantesne tseegkedh lissine dejtie voenges viermide.

Guktie dåarjoe bijre syökedh gujneråajvarimmide?

Juktie dåarjoe bijre syökedh gujneråajvarimmie edtja ohtsemegoerem nuhtjedh mij lea laanteburriedirektoraaten nedtesæjrojne. Ohtsije kroessem beaja dåarjoe lissiehtamme aarvoesjugniedæmman, maahtoelutnjie råajvarimmide jallh gujnevearmen. Jis budsjetteste joekehtadta prosjekteboelhken edtja ohtsemem sijse seedtedh jeatjah åtuoen bijre dåarjoste. Lohkh vielie dan bijre njoelkedassine.

Mierie juktie gujneråajvarimmiej bijre syökedh lea golken 1.b. jih voerhtjen 1.b. Ohtseme Laanteburriedirektoraatese seedtesåvva goh e-påaste diekie : postmottak@landbruksdirektoratet.no jallh påastesne diekie: Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo.

Reinens immunrespons mot hudbrems

Forskningsprosjektet «Reinens immunrespons mot hudbrems» er et samarbeid mellom UIT og Veterinærinstituttet. Prosjektet er tildelt prosjektstøtte for 2017 og 2018 fra Reindriftenes utviklingsfond. Dr. Ingebjørg Helena Nymo DVM PhD har skrevet en sluttrapport med et populærvitenskapelig sammendag.

Foto: Thomas Kjerpeseth

Av Dr. Ingebjørg Helena Nymo DVM PhD

Populærvitenskapelig sammendag

Reinens hudbremsflue er et stort problem i særlig Finnmark hvor nesten alle reinene har larver under huden og antistoffer mot parasitten. Antall reinbrems per rein og antall infiserte rein er tidligere vist å være økende med økt breddegrad nordover, sannsynligvis fordi flua er tilpasset dette klimaet. Reinen er vist å ha vondt i områdene med larver, særlig om våren når larvene er store. Videre har rein med mer hudbrems mindre kroppsfett og lavere sannsynlighet for å være drektige. Hudbrems har også en negativ effekt på vekt og behandling av mordyr mot hudbrems har en positiv effekt på kalvevekt. Årsakene til den lavere kroppsmassen hos rein med mye

hudbrems er den direkte effekten av hudbremsene på dyret og at reinen bruker energi og tid på å løpe unna fluene. Larvene etterlater seg også hull i skinnen og kan dermed gjøre huden mindre egnet for garving.

Hudbrems er dermed en betydelig dyrevelferdsutfordring og problemet anses som svært viktig av Landbruks- og matdepartementet. Rådet for dyreetikk, et uavhengig organ oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet som skal vurdere prinsipielle etiske forhold rundt dyrehold, bruk av dyr og menneskers forhold til villlevende dyr, har klassifisert problemet som et av problemene som har «...størst betydning for dyrevelferden og bør derfor tas opp med sikte på å finne løsninger».

En basal kunnskap om reinens immunrespons mot hudbremsen, er produsert i prosjektet «Reinens immunrespons mot hudbrems». Resultater fra prosjektet viser at reinens basale immunrespons mot hudbrems virker i stor grad å være sammenlignbar med den vi finner hos storfe, noe som er gunstig mht. videre håndtering av problemet hos rein. Videre arbeid med problemstillingen, i samarbeid med forskningsmiljøer som jobber med hudbrems hos storfe, vil forhåpentligvis i fremtiden tillate utvikling av vaksinasjonsstrategier og alternative bærekraftige behandlingsmetoder. Dette kan gjøre oss bedre rustet til å håndtere et problem som er kommet for å bli og som i fremtiden potensielt kan øke i omfang grunnet f.eks. resistensutvikling eller endret balanse mellom vert og parasitt grunnet klimaendringer.

Reindriftenes Utviklingsfond, RUF-styret og dets arbeid

Foto: Linn Strifeldt Walseth

Hva er Reindriftenes Utviklingsfond (RUF)?

Reindriftenes Utviklingsfond (RUF) er et fond som gjennom bruk av økonomiske virkemidler skal bidra til å utvikle reindriftnæringen i samsvar med de reindriftpolitiske mål. Fondet har et styre som består av fire medlemmer, der to medlemmer utpekes av Landbruks- og matdepartementet, og to medlemmer av NRL.

Styret har i snitt fire til seks møter pr år, der de blant annet behandler og vedtar søknader om tilskudd, vedtar økonomiske prioriteringer og budsjett, vedtar retningslinjer mv. RUF-styret kan dessuten gi innspill til Landbruks- og matdepartementet innenfor temaer som omfattes av RUF-styrets arbeidsområde.

Styret ledes av Lodve Solholm, som tidligere har vært fylkesmann i Møre og Romsdal. Solholm er en engasjert styreleder som er opptatt av å tilpasse regelverket for RUF til dagens situasjon for å bidra til videreutvikling av reindriftnæringen. Han mener at dagens behandling av søknader som kommer til RUF-styret er mer effektiv enn slik den var da han begynte som styreleder i 2014. Dette er fordi fondsstyrets myndighet til å avgjøre søknader i ikke-prinsipielle saker med søknadsbeløp på 200 000 kroner eller mindre, nå er delegert til Landbruksdirektoratet. På denne måten er det kun de viktigste saker, samt klagesaker, som blir forelagt for RUF-styret til avgjørelse. På hvert møte blir RUF-styret i tillegg orientert om samtlige saker som behandles av Landbruksdirektoratet etter delegasjon. Dette gjør at RUF styret har mulighet til å omgjøre vedtak der de mener at vedtaket ikke er i tråd med RUF-forskriften.

Hva kan dere få tilskudd til?

RUF-styret kan innvilge tilskudd til forskjellige typer tiltak. For alle tiltak stilles det følgende generelle krav om at:

- Tiltaket som det søkes tilskudd til, skal være i samsvar med forskriftens formål i. I det ligger at tiltaket skal være utviklende for reindriften og i samsvar med gjeldende reindriftpolitiske mål. Det viktigste målet med reindriftpolitikken er utvikling av reindrift som økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig næring. Tiltak som det søkes om tilskudd til, må derfor være i samsvar med dette målet. Dette kan for eksempel være tiltak som fører til at et reinbeitedistrikt kan ivareta sine beiteområder på en bedre måte enn tidligere.

- Videre skal tiltaket fremme reindriften i distriktet og området. Dette betyr at tiltaket skal ha verdi for en større krets av reindriftsutøvere enn en reineier eller en siidaandel.

Hvilke tiltak det kan søkes tilskudd til, er nevnt i forskriftens § 1-6. Disse er:

- Tilskudd ved omfattende tap av rein i ulykker. Dette tilskuddet gis for å dekke utgifter som siidaandeler og tamreinlag påføres ved omfattende tap i ulykker, for eksempel ved ras, akutt sykdom, drukning og lignende.

- Tilskudd til reindriftsanlegg. Dette tilskuddet gis til oppføring, utvidelse eller større ombygging av reindriftsanlegg tilhørende siidaandeler, siidaer, reinbeitedistrikter eller tamreinlag. Tilskuddet gis som hovedregel med 50 prosent av kostnader.

- Refusjon av kursutgifter. Dette tilskuddet gis for å dekke utgifter som reineiere pådrar seg i forbindelse med opparbeidelse og/eller videreutvikling av deres kompetanse til utøvelse av reindrift. Det kan innvilges tilskudd på maksimalt 50 prosent av dokumenterte utgifter, og inntil 6 000 kroner per år.

- Tilskudd til feltbarnehage. Dette tilskuddet gis til barnepass som siidaer, distrikter og tamreinlag

organiserer i forbindelse med større reindriftsaktiviteter slike som flytting, merking, slakting mv. Størrelsen på tilskuddet avhenger av hvor mange barn som passes, og hvor gamle barna er. Inntil 1/3 av gruppen barn som skal passes kan være egne barn eller samboers barn.

- Tilskudd til utgifter ved føring og flytting som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite. Dette tilskuddet gis til siidaandeler, siidaer og reinbeitedistrikter som tidligere var omfattet av reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige av 9. februar 1972. Tilskuddet er ment til å dekke utgifter som oppstår fordi distriktene nå er avskåret fra å bruke sine konvensjonsbeiter på svensk side.

Men det kan også innvilges tilskudd til andre typer tiltak, jf. forskriftens § 1-6 andre ledd. Tilskudd til disse tiltakene er ikke regulert i egne kapitler, men følger fellesreglene i kapittel 1. Det er utarbeidet retningslinjer for tilskudd til disse tiltakene:

- juridisk bistand
- kvinnerettede tiltak
- sikring av reindriftenes beiterett
- forskning og utvikling

Tilskudd til juridisk bistand er omtalt i Reindriftnytt nr. 1-2019. Tilskudd til kvinnerettede tiltak omtales i dette nummeret av Reindriftnytt i egen artikkel.

I tillegg til tiltak som omfattes av retningslinjene over, kan det gis tilskudd via RUF til:

- praktiske tiltak innenfor reindriften
- strukturtiltak i distrikter med behov for reintallstilpasning/ressursutnyttelse
- faglige tiltak til fremme for reindriften, som veiledning, kurs mv

- utvikling av binæringer/formål av generell kulturell betydning for reindriftssamene

- tilrettelegging av 1-2 dagers kompetansegivende kurs/etterutdanning

- tilskudd til tiltak for reindriftnæringen som følge av klimaskapte endringer.

Hvor finnes regelverket om tilskudd fra RUF?

Regelverket for tilskudd fra RUF består av RUF-forskriften, rundskriv til forskriften og retningslinjer vedtatt av RUF-styret. Regelverket finnes på Landbruksdirektoratets nettsider her: <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/reindriften/tilskudd/utviklings-og-investerings-tiltak/regelverk>.

I tillegg finner dere informasjon om de forskjellige ordningene på nettsiden her: <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/reindriften/tilskudd/utviklings-og-investerings-tiltak>.

På nettsiden kan dere også finne navn og telefonnummer til rådgivere som kan veilede dere om de enkelte ordningene.

Hvordan søke om tilskudd fra RUF?

Søknader om tilskudd fra Reindriften Utviklingsfond skal sendes Landbruksdirektoratet enten på e-post til: postmottak@landbruksdirektoratet.no eller per post: Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo.

Søknaden skal sendes på særskilt skjema, der slike skjemaet er utarbeidet. Dette kan sjekkes på

<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/reindriften/tilskudd/utviklings-og-investerings-tiltak/skjema>. På Landbruksdirektoratets nettsider finnes det også nettinformasjon om de enkelte ordningene i RUF-forskriften og rundskriv til forskriften, der enkelte bestemmelser forklares.

Når det søkes om tilskudd fra Reindriften Utviklingsfond, er det viktig at dere gjør dere kjent med krav som stilles til deres tiltak i forskriften, eventuelt forklart i rundskrivet, og sender med all nødvendig informasjon og dokumentasjon. På denne måten blir behandlingen av deres søknad raskere og mer korrekt. Søknaden må også sendes inn innen søknadsfristen for den ordningen som det søker på.

Båatsoen Evtiedimmiefoente, BEF-stávroe jìh dan barkoe

Mij Båatsoen Evtiedimmiefoente (BEF)?

Båatsoen Evtiedimmiefoente (BEF) lea foente mij åtnoen tjìrrh ekonomeles vierhkievierhtijste edtja viehkietidh båatsoem evtiedidh dej båatsoepolitihkeles ulmiej mietie. Foenten lea stávroe njieljie lihtsegigujmie, jìh dovne Laanteburrie- jìh beapmoe-departemeente jìh Saemiedigkie göökte lihtsegh fiereguhte stávrose nammoehtieh.

Stávroen leah gaskemedtien njieljie tjåanghkoeh fierhten jaepien, gusnie gaskem jeatjah ohtsemh däärjoen bijre gietedieh, ekonomeles prioriteradimmieh nænnoestieh, budsjedtem, njoelkedassh jìh vielie gieltjedieh.

Lodve Solholm, mij aarebi lij Møre jìh Romsdalen fylhkenålma, lea BEF-stávroen åvtehke orreme goevten 2014 ræjeste. Solholm lea eadtjohke stávroeåvtehke mij tuhtjie vihkeles

BEF-njoelkedasside daan beajjetje tseahkan sjiehtedidh juktie båatsoem guhkiebasse evtiedidh. Dihte veanhta daan beajjetje gietedimmie ohtsemijstie, mah BEF-stávrose bætieh, lea radtjoesåbpoe daelie goh gosse satne stávroeåvtehkini eelki 2014.

Fåantoe lea foentestávroen faamoe ohtsemh sjæjsjalidh mah eah leah prinsihpeles, jìh gosse ohtsesumme lea 200 000 kråvnah jallh unnebe, lea Laanteburriedirektoaraatese delegeradamme. Naemhtie ajve doh vihkielommes aamhtesh, jìh klååkeme-aamhtesh, mejtie BEF-stávroe edtja sjæjsjalidh.

Aamhtesereereme ohtsemijstie BEF:se dorjesåvva Båatsoen Evtiedimmiefoenten Mieriedimmien mietie ruffien 20.biejeste 2019. (BEF-mieriedimmie) jìh sæmies njoelkedassi mietie mah reaktavåaromem utnieh mieriedimmesne.

Misse maehkede däärjoem åadtjodh?

BEF-stávroe maahta däärjoem vedtedh jookehts sårarhts råajvarimmide. Daah siejhme krievenassh leah faamosne gaajhkide råajvarimmide.

- Råajvarimmie misse dijijeh däärjoem ohtsede, edtja mieriedimmien ulmien mietie årrodh § 1-1. Daate sæjhta jiehtedh råajvarimmie edtja båatsoem evtiedidh jìh daaletje båatsoepolitihkeles ulmiej mietie.

- Råajvarimmie edtja båatsoem eevtjedh sijtesne jìh dajvesne. Daate sæjhta jiehtedh råajvarimmie edtja arvoem utnedh jieniebidie båatsoeburride goh ajve akten båatsoebåraran jallh sijtebealan.

Mieriedimmien § 1-6 råajvarimmide neebnie mejtie maahta däärjoem ohtsedh. Sæmies råajvarimmieh gietesuvvieh jìjtsh kapihteli mietie

BEF-mieriedimmesne, desnie gusnie nænnoestimmieh krievenassi bijre, ohtsememierien bijre jih vielie. Daah r  ajvarimmieh leah neebnesovveme § 1-6 voestes lihtsesne, jih leah:

- D  arjoe gosse stoerre teehpemh bovtseste orreme ovlahkojne. Daate d  arjoe vadtas  vva juktie maaksoeh maeksedh mejtie sijtebielieh jih bovtsesiebrieh   adtjoeh gosse gellie bovtsh ovlahkojne dessieh, vuesiehtimmien gaavhtan v  jroe, faahketji heavoe, bitnehtimmie jih plearoe.

- D  arjoe tseegkeldahkide b  atosne. Daate d  arjoe vadtas  vva juktie tseegkedh, stueriedidh jallh jarkelidh tseegkeldahkh b  atosne mejtie sijtebielieh, sijth, b  atsoesijth jallh bovtsesiebrieh eekieh.   ajvahkommes 50 prosenth maaksojste d  arjohne vadtasuvviah.

- Refusjovne kuvsjemaaksojste. Daate d  arjoe edtja b  atsoeburriej maaksoem maeksedh gosse dah edtjiah b  atsoefaageles maahtoem reebledh jih/jallh dam guhkiebasse evtiedidh. Maahta jeenjemes 50 prosenth dejstie vihtiestamme maaksojste d  arjohne vedtedh, jih 6000 kr  avnaj raajan fierhten jaepien.

- D  arjoe feeltemaanagiertese. Daate d  arjoe maanasujhtiemasse vadtas  vva maam sijth jih bovtsesiebrieh   ornedieh stoerre barkojne b  atosne goh juhteme, m  ierhkesjimmie, leekedimmie jih vielie. D  arjoen stoeredahke lea jearohke man gellie maanah mah leah meatan jih man b  aries maanah leah. Raajan 1/3 maanad  ehkeste man bijre lea, maahta jijtse maanah jallh ektie  rojen maanah   roddh.

- D  arjoe maaksojde bi  pmeht  emman jih juhtiemasse dan faatoes konvensjovnen gaavhtan N  orjen jih Sveerjen gaskem g  atomen bijre. D  arjoe sijtebielide, sijtide jih b  atsoesijtide vadtas  vva mah aarebi lin feerhmesovveme b  atsoeg  atomekonvensjovneste N  orjen jih Sveerjen gaskem goevten 9.biejjest 1972.

Maahta aaj d  arjoem vedtedh jeatjah s  arhts r  ajvarimmide, v.

mieriedimmien § 1-6 mubpie lihtse. D  arjoe daejtie r  ajvarimmide ij leah reguleradamme jijtsh kapihtelinie, men dejtie ektie njoelkedasside fulkie 1. kapihtelisnie. D  arjoenjoelkedassh leah dorjesovveme daejtie r  ajvarimmide:

- juridihkeles viehkie

- gujner  ajvarimmieh

- gorredimmie b  atsoen g  atomereakteste

- dotkeme jih evtiedimmie

Reindriftnytt nr. 1-2019 lea d  arjoem juridihkeles veahkan   llermaahteme. Daate Reindriftnytt-nommere d  arjoem gujner  ajvarimmide   llermaahta jijtse artihkelisnie.

Lissine dejtie r  ajvarimmide mah feerhmesuvviah njoelkedassijste bijjielisnie, maahta d  arjoem vedtedh BEF:n baaktoe daase:

- praktikheles r  ajvarimmieh b  atsoen sisnjelen

- struktuvrer  ajvarimmieh sijtine gusnie daerpies b  atsoel  hkoem sjiehtedidh / vierhtieh nuhtjedh

- faageles r  ajvarimmieh mah b  atsoem eevtjiah, goh bi  hkedimmie, kuvsjh jih vielie

- evtiedimmie baaltejeliemijstie/   ssjelh mah kulturelle vihkelesvoetem utnieh b  atsoesaemide

- sjiehteladteme kuvsjeste/minngie   hpehtimmeste mij ry  hko 1-2 biejjieh

- d  arjoe r  ajvarimmide b  atsoe klijmasjugniedamme jarkelimmiej gaavhtan

Gusnie BEF:n d  arjoenjoelkedassh g   vnesieh?

D  arjoenjoelkedassh BEF:ste lea BEF-mieriedimmie, mieriedimmien bi  vnesetjaalaldahke jih njoelkedassh mejtie BEF-st  vroe lea n  ennoestamme. Njoelkedassh leah Laanteburriedirektoraaten nedtes  jrojne daesnie:

<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/reindriften/tilskudd/utviklings-og-investeringstiltak/regelverk>.

Lissine bi  vnesah dej ovmessie   ornegi bijre nedtesijjesne gaavnede daesnie: <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/reindriften/tilskudd/utviklings-og-investeringstiltak>.

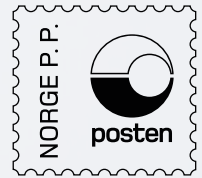
Guktie d  arjoen bijre sy  kedh BEF:ste?

Edtjede ohtsemh d  arjoen bijre B  atsoen Evtiedimmiefoenteste seedtedh Laanteburriedirektoraatese goh e-p  aaste diekie : postmottak@landbruksdirektoratet.no jallh p  astesne diekie: Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo.

Edtjede ohtsemem sjiere goeresne seedtedh, gosse dagkeres goere lea dorjesovveme. Dam maahtah giehtjedidh daesnie: <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/reindriften/tilskudd/utviklings-og-investeringstiltak/skjema>. Laanteburriedirektoraaten nedtes  jrojne aaj bi  vnesah g   vnesieh dej sjiere   ornegi bijre BEF-mieriedimmesne jih mieriedimmien bi  vnesetjaalaldahke, gusnie aaj tjielkestimmien   adtje s  emies n  ennoestimmide.

Gosse d  arjoen bijre sy  kede B  atsoen Evtiedimmiefoenteste, dellie vihkeles mieriedimmien krievenassigujmie   ahpenidh mah leah faamosne dijen r  ajvar  emman, jallh leah tjielkestamme bi  vnesetjaalaldahkesne, jih meatan seedtede gaajhkh daerpies bi  vnesah jih dokumentasjovnh. Naemhtie gietedimmie dijen ohtsemistie verkebe j  hta jih staeries  bpoe sj  dta. Tjoerede aaj hoksedh ohtseme sijse seedtes  vva dan ohtsememierien   vtelen mij lea faamosne dan   ornegasse misse dijjieh sy  kede.

Jalhts dijen ohtseme lea BEF:n krievenassi mietie, maehtede ny  jhkemem   adtjodh dijen ohtsemasse jis ij leah nuekie vierhtieh BEF:sne juktie d  arjoem dijjese vedtedh. Jis naemhtie maehtede vihth sy  kedh mubpien jaepien, gosse orre budsjedtejaepie lea aalkeme.

Returadresse: Landbruksdirektoratet, avd. reindrift
Løkkeveien 111, 9510 Alta
ISSN 0333-4031

Fylkesmennene

Fylkesmannen i Troms og Finnmark

Statens hus, 9815 Vadsø
Telefon 78 95 03 00
fmltpost@fylkesmannen.no

Besøksadresse:
Deanugeaidnu 6, Karasjok
Bredbuktnesveien 50B, Guovdageaindu
Skogbrukets hus, Andselv
Strandveien 13, Tromsø
Damsveien 1, Vadsø

Fylkesmannen i Nordland

Statens hus, 8002 Bodø
Telefon 75 53 15 00
fmlnpostmottak@fylkesmannen.no

Besøksadresse: Moloveien 10

Fylkesmannen i Trøndelag

Besøksadresse:
Saemien Sijte, Snåsa
Øra 28, Røros
Postadresse: Postboks 2600
7734 Steinkjer
Telefon: 74 16 80 00
fmltpost@fylkesmannen.no

Landbruksdirektoratet

Avdeling Reindrift, Alta

Besøksadresse: Løkkeveien 111, 9510 Alta
Telefon: 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no

Oslo

Postboks 8140 Dep, 0033 Oslo
Besøksadresse: Stortingsgt. 28, 0161 Oslo
Telefon: 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no